

RELIKTOR

MÄRTS 2012

NR. 6

FILMIARVUSTUS: PIMEDUSES SOSISTAJA

RAIVO IRD: GOOTIKA LĀBI AEGADE

H.P. LOVECRAFTI TĒLKED JA FANFICTIONI

Toimetajaveerg

Selle numbriga saab Reaktoril täis pool aastat tegutsemist. Mitte ehk küll päris juubel aga ikkagi oluline verstapost mis annab tunnistust, et Reaktor on tulnud, et jääda. Ühtlasi, saab siiaaani tegutsenud peatoimetaja veidi puhkust ning teatepulk on nihkunud edasi minu kämmalde vahele. See muidugi ei tähenda, et Agur nüüd kirjutamisest loobuks. Nii see number kui ka järgnevad jätkub ilmumist tema arvustuse ja intervjuu rubriik.

Ühtlasi mainiks ära ka selle, et kuna märts on Lovecrafti surmakuu, siis vanameistri austuseks on see number pühendatud õudusele. Gaasimaskid pähe, keemiakaitse ülikonnad selga, radiatsioonivastane tablett põske ning lugema!

PS: kaanel on see kuu Mihkel Kleisi õlimaal.

Joel Jans
Ulmeajakirja "Reaktor" peatoimetaja

Sisukord

Toimetajaveerg	2
2012 aasta filmimaailmas	3
Filmiarvustus: Rändaja	7
Intervjuu: Rändaja tegijad	8
Mänguarvustus: Mass Effect 3	9
Teatriarvustus: Lilled	11
Algernonile	11
Filmiarvustus: Pimeduses sosistaja	12
Raamatuarvustus: Suudlevad vampiirid	14
Gootika läbi aegade	15
Märtsi ulmkonnakroonika	18
Tõlkejutt: Dagon	20
Tõlkejutt: Festival	23
Jutt: Raudkull	27
Jutt: Putuk	29
Jutt: Varjud ja kutse	30

Ulmeajakirja "Reaktor" toimetus:

Peatoimetaja: Agur Tänav
Toimetaja: Joel Jans
Keeletoimetaja: Ove Hillep
Kunstitoimetaja: Anne-Mai Ilumäe

Arvamused ja kaastööd toimetus@ulmeajakiri.ee

2012 aasta filmimaailmas

Henryk Johan Novod

Mida intrigeerivat võime oodata 2012. aasta ulme- ja õudusfilmide vallast?

Kui 2011 oli USA kinotoodangu poolest üks järgederoheim aasta, siis käesolev 2012. aastal on kõike muud kui ainult järgi. Domineerivad taaskord adaptatsioonid kirjanduslikul alusel, pikisilmi nii kriitikute kui ka rahva poolt oodatud suurejoonelist mõõtu filmid, kui ka täiesti originaalse kontseptsiooniga rabada püüdvad teosed, mis siiski samuti põhinevad juba eelnenud filmiseerial ning tänu sellele koguvad juba praegu meeletul hulgal tähelepanu. 2012. aasta on rikkalik ka väiksemate ulmefantaasiafilmidega, sest valik on tegelikult heldelt suur.

Suur nelik ehk neli aasta suurfilmi

2012. aasta suureks nelikuks võib lugeda Sir Ridley Scott'i õudusulmefilmi „Prometheus”, Peter Jackson'i järjekordse J.R.R. Tolkien'i ekraniseeringu „The Hobbit”, Christopher Nolani Batmani seeria viimase filmi „The Dark Knight Rises” ja loomulikult ka Timo Vuorensola ligi 5 aastat produktsoonis viibinud „Iron Sky”. Võib tagasihoidlikult loota, et näeme „Iron Sky'd” ka tänavusel Haapsalu Õudus- ja Fantaasiafilmide Festivalil.

Uusversioonid – halb või hea?

Mäletate veel Paul Verhoeveni ulmefilmi „Total Recall”? Philip K. Dick'i lühijutu „We Can Remember It for You Wholesale” põhjal 1990. aastal valminud kultusfilm, mille peaosas on Arnold Schwarzenegger. Ikka mäletate. Usun, et iga ulmesõber on seda sci-fi action-filmi juhtunud nägema. Kõigi rõõmuks või kahjuks ilmub käesoleval aastal filmile ka uusversioon, mille lavastajatoolis istub Len Wiseman („Underworld”, „Underworld: Evolution”). Põhineb seegi Dick'i samal lühijutul ja Verhoeveni loodul. Peasa kehastab Colin Farrell ja kõrvalosades võime näha ka Jessica Biel'i („A-Team”), Kate Beckinsale'i („Underworld”) ning muuhulgas ka Bryan Cranstonit („Breaking Bad”) ja Bill Nighy't („The Boat that Rocked”). Film olevat märksa poliitilisemate toonidega ehk teisisõnu püütakse sama lugu tõsisemas formaadis ümber jutus-

tada. Iseasi, kui vajalikuks see osutub. Film peaks ilmale valgust nägema 3. augustil.

Kui juba uusversiooni lainele jõudsimel, siis ei saa märkimata jätta ka 5 aastat pärast „Total Recall” ilmunud ulmepõnevikku „Judge Dredd”. Koomikspõhise adaptatsioonina kukkus film läbi nii finantsiliselt kui ka publiku huvi poolest. Sylvester Stallone oli peaosas mõjuvõimsa kohtunik-sõdurina futuristlikus tulevikus. Karl Urban kehastab kohtunik Dredd'i 21. septembril esilinastavas uusversioonis „Dredd”, mis tegelikult peaks olema lihtsalt uus nägemus „Judge Dredd'i” koomiksiste põhjal. Siinkohal tuleb tõdeda, et kui esimene kord põruti, siis ehk teine kord seda ei juhtu. Filmi lavastajaks on seni peamiselt põnevusfilmidega tegelenud Pete Travis („Vantage Point”). Senist progressi jälgides näeb uus Judge Dredd'i adaptatsioon kahtlemata väga uhke välja. Endine b-movie staatus töötab kaduda.

USA filmitööstuse mitmekesisus

„Total Recall” ja „Judge Dredd” on ühed tuntuimad USA kinoajalukku jäädvustatud kultusfilmid, mis sel aastal endale uued rõivad saavad, tekitagu see meelehär-

mi või mitte. USA kinomaastik töötab aga ulme- ja fantaasiahuvilistele eriti põnev tulla. Lisaks uutele nägemustele nagu „The Amazing Spider-Man” (6. juuli), järgedele nagu „Men in Black III” (25. mai) ja „Wrath

of Titans” (30.märts) on oodata ka mitmesuguseid värskaid nägemusi klassikalistest muinasjuttudest, koomiksidest, kirjanduslikest figuuridest ja teleseriaalidest. Olgugi, et enamik tänavusi USA filmitööstuse õudus- ja fantaasiafilme baseeruvad juba loodud materjalil, ei tähenda see seda, et nad oleksid kuidagigi ebahuvitavamad. Olgu selleks Bryan Singeri („X-Men”) nägemus „Jackist ja oavarrest” oma uues filmis „Jack: The Giant Killer” (22.märts), Rubert Sandersi „Snow White and the Huntsman” (1.juuni), mis põhimõtteliselt jutustab ümber kõigile tuntud muinasjutu õudusärata-vaks fantaasaseikluseks, milles löövad kaasa Charlize Theron, Kristen Stewart ja Chris Hemsworth. Tulemas on ka Tarsem Singh’i („The Fall”, „Immortals”) teine uus nägemus Lumivalgukesest filmis „Mirror, Mirror: The Untold Story of Snow White” (20.aprill). Erinevalt Sandersist rõhutab Singh komöödiale ja värvilisele pillerkaaritamisele. Lisaks Lumivalgukesest uustöötlustele pakub midagi sarnast ka Tim Burtoni. Esimeseks on tema enda lühifilmi „Frankenweenie” samanimeline täispikk versioon, aga seekord hoopis stop-motion animatsioonina ja teiseks aastatel 1966-1971 jooksnud teleseriaalil „Dark Shadows” (11.mai) põhinev samanimeline vampiirikeskne komöödia, mille peaosas muidugimõista Johnny Depp ja Helena Bonham Carter.

Ameerikakeskne koomiksilembus saab oma rahulduse kätte juba kuu aja pärast linastuvast kõiki tähtsamaid Marveli koomiksikangelasi koondavast filmist „The Avengers” (4.mai). Kui oled tuttav selliste filmidega nagu „Iron Man”, „The Incredible Hulk”, „Thor” ja „Captain America: The First Avenger”, siis juba tead, mida tulevasest kokkutuleku spekaaklist oodata. Projekti muudab aga eriliseks tõsiasi, et filmi lavastajaks on „Firefly” ja „Buffy” nimeliste seriaalide poolest tuntud Joss Whedon. Eks igal Whedoni austajal on rõõm näha, et ekraanidele on jõudmas miski, mis on valminud Whedoni kätega. Kui „The Avengers” teie jaoks huvi ei tekita, siis sellisel juhul pakub Hollywood Edgar Allan Poe loomingut reflekteerivat õudusthrillerit „The Raven”, milles John Cusack kehastubki Poe’ks ja asub

tema enda loomingut järgiva sarimõrtsuka jälgedele. Filmi lavastajaks on Alan Moore’i graafilise novelli „V for Vendetta” ekraniseerija James McTeigue. Teine huvitav projekt on „Abraham Lincoln: The Vampire Hunter”, mille lavastajatoolis istub Timur Bekmambetov („Day Watch”, „Wanted”) isiklikult. Taaskord põhineb film koomiksil, aga sellest sõltumata on kogu kontseptsioon harjumatuult huvitav. Iga päev ei saa ju näha Ameerika kuulsaimat presidenti kirvest vibutamas ja vampiire hävitamas. 2010. aastal Uruguays ilma teinud õudusfilmist „The Silent House” valmis samuti uusversioon. Filmi muutis eriliseks asjaolu, et film on näiliselt üles võetud ühe kaadriga. Elizabeth Olzen, kes sai tuule tiibadesse Sean Durkini psühholoogilises draamas „Martha Marcy May Marlene” astub peategelase rolli. 9. märtsil USA kinodesse jõudev õudusfilm töötab uusversioonina olla huvitav katse, aga kas ka midagi enam kui ainult katse?

Aasta intrigeerivaimad filmid

Kui nüüd USA peavoolu toodangu selleaastane mitmekülgsus kõrvale jätta, jõuame aga hoopis kõrgemasse liigasse. Liigasse, mis ei allu provokatsioonidele ehk Hollywoodi filmitööstuse reeglipärasusele. Esmalt torkab silma ulmesarja „Lost” stsenaarist Drew Goddardi lavastatud ja koos Joss Whedoniga kirjutatud „Cabin in the Woods” (13.aprill). Antud filmi puhul on pealtnäha tegu pesuehtsa slasher žanri kuuluva linalooga, aga tegelikkuses on tegu filmiga, mis pöörab pea peale kõik, mida me ootame õudusfilmist, kus grupp noor veedab aega üksildases metsaonnis, kuni tumedad jõud neid ründama tulevad. Piisab filmi esialgse traileri vaatamisest, et aru saada - tulemas on midagi unikaalset. Sama lugu kehtib ka Mehhiko režissööri Alfonso Cuaroni ulmefilmiga „Gravity” (21.november). Operaatoriks Emmanuel Lubezki, kellega koos väntas Cuaron ka tumeda tulevikustsenaariumiga ulmefilmi „Children of Men”. Nende ühist koostööd arvestades on Cuaroni ja

Lubezki ühisrinne vägagi viljakas ja hetkel ei julge isegi loota, mis saab kosmoses aset leidvast filmist, kus kogu tegevus ümbritseb kahte ilmaruumis triivivat tegelast. Rian Johnson („Brick”, „Brothers Bloom”) on hetkel ametis oma uue filmiga „Looper” (28.september), mille peaosades madistavad kõrvuti Joseph Gordon-Levitt („Inception”) ja Bruce Willis („Die Hard”). „Looper”, mille keskmes on ajas rändamine ja ajarännupõhine kuritegevus, on Johnsoni jaoks esimene ulmefilm ja ühtlasi ka kolmas täispikk film. Arvestades tema esimese kahe filmi kõrget loomingulist taset nii lavastuse kui ka stsenaariumi poolest, võib „Looper” osutuda tõeliseks üllatushitiks. Viimaks ometi on midagigi kuulda ka ühisrindelt, mis sajandi alguses raputas filmimaailma triloožiaga, millesarnast ennem nähtud polnud. Vennad Wachowskid on asunud taas tegutsema ja koos Tom Tykveriga („Lola Rennt”) kirjutavad ja lavastavadki nad ekraniseeringu David Mitchelli romaanist „Cloud Atlas”, mis peaks kinolinadele jõudma aasta viimaste kuude jooksul. Antud romaan on tuntust kogunud oma multitasandilise käsitluse poolest, mis viib lugejad fantastilistesse alternatiivreaalsustesse. Film on juba pikemat aega produktsioonis olnud ja võib ainult aimata, et Wachowski vennad on taas suure suutäie ette võtnud. Filmi osalevad Tom Hanks, Hugo Weaving, Hugh Grant, Halle Berry ja eelkõige Lõuna-Koreas tuntud Doona Bae.

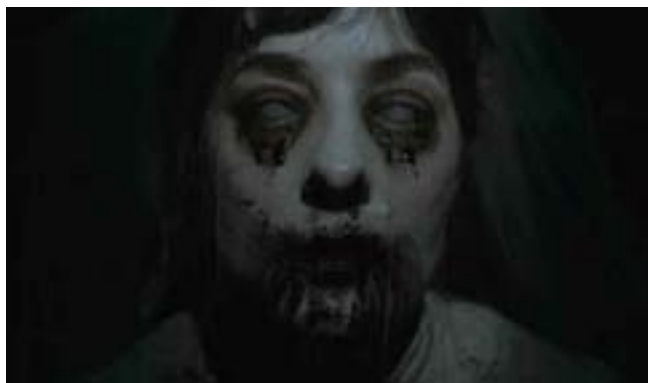
Pärast 1978. aasta „Halloweeni” uusversiooni ja selle järe otsustas Rob Zombie („House of 1000 Corpses”, „Devil’s Rejects”) jätkata millegi kardinaalselt erinevamaga ja tulemuseks ongi Zombie enda kirjutatud õudusfilm „Lords of Salem” (TBA), mis baseerub kurikuulsal Salemi nõidade kohtuprotsessil. Zombie film leiab aset küll tänapäeval, aga Salemi nõidade neetud hinged on tema uue filmi peamiseks keseks. Raske öelda, milliseks kujuneb filmi tonaalsus, aga kui arvestada Zombie tendentsi olla korraga nii surmtõsine kui ka kohutavalt hüsteeriline horrorfilmide kummardaja, siis võib juba eos eeldada, et „Lords of Salem” järgib Zombie’le omast rõvedalt haiglaslikku maniakaalsust. II, III ja IV „Saw” režissöör Darren Lynn Bousmann, kelle vahest kõige isikupärasemaks lavastajatööks on rock ooper „Repo! The Genetic Opera”, üllitab tänavu kaks filmi. „The Barrens” (TBA) põhineb USA New Jersey osariigi

mütoloogilisel olendil Jersey kurat (Jersey Devil). Hoo-
pis mõjuvamaks filmiks võib Bousmanni jaoks osutuda „The Devil’s Carnival” (TBA), mille pealkiri ütleb kõik, mida me sisu kohta peaksime teadma. Tegu on küll lühifilmiga, aga et filmist täit ettekujutust saada, peab ära vaatama olemasoleva traileri, mis vähemalt siinkirjutaja ühtäkki vägagi ootusärevaks muutis.

Lisaks Bousmanni intrigeerivale temaatikale on peagi ilmumas ka kultusklassiku „The Blair Witch Project” režissööri Eduardo Sanchezi uus õudusfilm „Lovely Molly” (TBA), mis seni on mainekaid festivale külastades kogunud küllaltki palju kiidusõnu. Lugu naisest, kes võitleb iseendas võimutseva kurjusega on piisavalt ebamäärane, et loost huvituda. Õnneks aitab filmi se-
nine promo üsnagi edukalt mõistmaks, mis Sanchezi uusimat filmi oleks mõistlik oodata. Adam Wingard’i värskeim õudusfilm „You’re Next” (TBA) on tuttavliku süžee-
ga: perekonda hakatakse nende endi majas piirama ja neilt püütakse miskipärast elud röövvida. Wingardi „A Horrible Way to Die” väisas ka 2011. aasta Haapsalu Õudus-ja Fantaasiafilmide Festivalil ning seegi film saavutas mitmetel nimekatel festivalidel tohutu menu. Sama lugu juhtus ka tema uue filmiga. „You’re Next” võeti rohkete auhindadega vastu nii Fantastic Fest’il kui ka Toronto Rahvusvahelisel Filmifestivalil. Siinkohal võime loota, et Wingard jõuab ka seekord HÖFFi programmi.

Briti õuduskomöödia „Grabbers” (TBA) on senini festivalidel ringelnud ja pälvinud palju kiidusõnu. „Grabbers” on lugu Iiri saare elanike rahulikku elu rikkuma kippuvatest verdimevatest tulnukatest. Kohati on seda isegi võrreldud Edgar Wright’i komöödiaga „Shaun of the Dead”. Kui juba komöödialainele minna, siis ei saa mainimata jätta väga väikeste rahadega valminud II Maailmasõja teemalist komöödiat „FDR: American Badass!” (TBA). Filmi keskmes on sõda natsidega, milles löövad kaasa Abraham Lincoln, Dwight D. Eisenhower, Douglas MacArthur, Winston Churchill, Hitler, Mussolini, Albert Einstein ja loomulikult ka libahundid. Tegu on loomulikult häbitu absurdikomöödiaga, mis kõiki b-kino fänne naerutama hakkab. Luc Besson on samuti

produktiivne nagu alati. Seekord kirjutas ja tootis koos oma kompaniiga EuropaCorp ulmemäruli „Lockout” (13.aprill), mil peaosas Guy Pearce. Lugu leiab aset kauges tulevikus ja Pearce'i kehastatud endine agent Snow saadetakse viimases hädas kosmosevanglasse, et päästa presidendi tütar. Süžee pole just eriti originaalne, aga igal juhul ootab meid ees humoorikas ulmemärul, mida Luc Besson talle omasel kujul on valmistanud. Lõuna-Korea ulmefilm „Doomsday Book” (11. aprill Lõuna-Koreas) on Kim Ji-woon'i („A Bittersweet Life”) ja Yim Pil-sung'i ühine looming, mis koosneb ühest Kim'i ja kahest Yim'i lühifilmist. Filmide ühiseks nimetajaks on enesehävituslik kõrgtehnoloogiline lähitulevik, kus humaansus on väljasuremise äärel. Midagi täpset on veel raske öelda, aga kui võtta arvesse Kim'i osalus filmis, siis võib eeldada, et tulevane ulmefilm on taaskord ootamist väärt.

„Found footage” alžanri kuuluv õudusfilm „V/H/S” on ametlikel andmetel ka 2012. aasta HÖFF-ile tulemas. Tegu on viie noore ja andeka režissööri ühistööga, mis on küllalki lühikese ajaga kõik eelarvamused purustanud ja mida hetkel nimetatakse juba filmiks, mis taastõi väsinud žanri. Süžee kohta nii palju, et grupp noori palgatakse hüljatud majast VHS kasseti ära tooma, aga kohale jõudes muutub nende väike tööots õudusunenäoks. Viie režissööri hulka kuuluvad ka Ti West („House of the Devil”) ja Adam Wingard („A Horrible Way to Die”). Ti Westi värskem filmi stiilipuhast ja klassikalist õuduslugu „The Innkeepers” näeme ka tänavusel HÖFF-il. Loodetavasti ka Wingardi „You're Next'i”. Jaime Balaguero („REC”, „REC 2”) värskel thriller „Mientras Duermes”(„Sleep Tight”) on lugu oma elanikke terroriseerivast kortermaja omanikust.

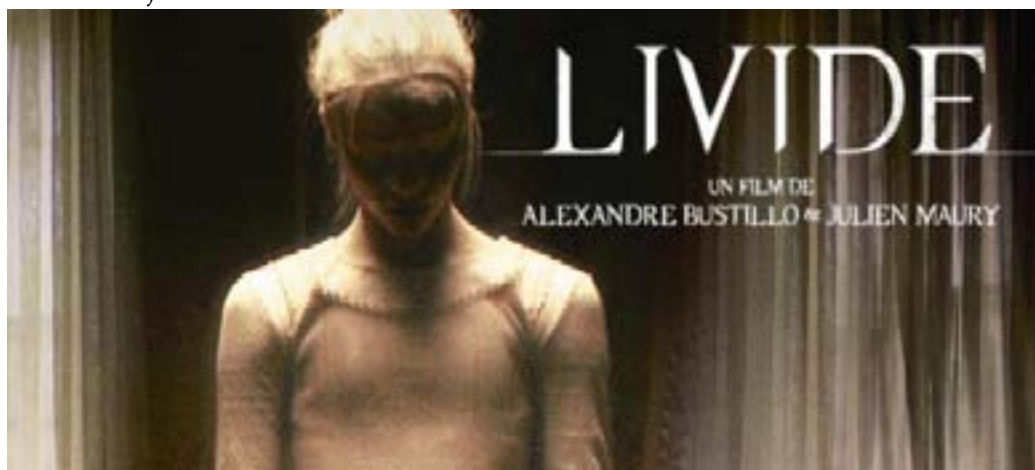
Seegi film on festivalidel liikudes palava vastuvõtu osaliseks saanud. Loodetavasti näeme filmi ka HÖFF-il. Balaguero ja Paco Plaza olid need kaks taibukat hispaanlast, kelle käe all valmisid mockumentary horrorfilmid „REC” ja „REC 2”. Kaks filmi, mis turgutasid oma juba päris väsinud õudusžanri. See aasta ilmub ainult Paco

Plaza lavastatud „REC 3: Genesis”, milles on mockumentary stiilist suures osas loobunud ja esimest kahte osa iseloomustanud kitsad ruumid on samuti kaotatud. 2013. aastaks valmib ka „REC 4: Apocalypse” ja selleks korraks naaseb ka Balaguero.

Uudiseid Prantsuse horrori uue laine rindelt.

Xavier Gens („Frontiere(s)”) üllitas hiljuti post-apokälyptilise thrilleri „The Divide”, milles üks peaosalistest on Michael Biehn („The Abyss”, „Terminator”). Enamik filmist leiab aset kortermaja keldris, samal ajal kui väljas pommid langevad ja maailm põleb. Film on festivalidel ringeldes soojalt vastu võetud ja eriti ohtralt on kiidetud Biehni pealtnäha maniakaalset rolli. 2007. aasta brutaalse prantuse horrorfilm „À L'interieur” („Inside”) tandem Julien Maury ja Alexandre Bustillo naasevad üleloomuliku õudusfilmiga „Livid” („Livid”), mille keskmes on vana hüljatud maja ja julged seiklushimulised noored. Kui arvestada tandemi eelmise filmi haiglasliku brutaalsust, siis on väga raske öelda, mismoodi hakkab välja nägema nende kummituslugu. Lisaks Gens'ile, Maury'ile ja Bustillole naaseb ka vahest kõige ambitsioonikama prantsuse horrori esindaja „Martyrs” režissöör Pascal Laugier. Laugier on aga kõikidele ootustele vaatamata valmis meisterdanud oma esimese inglise keelse filmi „Tall Man”, mille peaosajfigureerib Jessica Biel, kelle Laugier on pannud taga ajama mõistatusliku hiigelkasvu meest, kes ühel ööl Biel'i tegelase lapse röövib. Laugier'i „Martyrs” oli täpselt selline film, mis sööbib mällu ja ei lahtu sealt enam mitte kunagi. Loodame, et „The Tall Man” pakub samalaadset kogemust.

2012. aasta töötab tulla põnev igat sorti fantaasia- ja õudusfännide jaoks. Isegi Hollywoodi tulevased projektid lubavad esilinastuseni intriigi punuda ja loota, et tulemus ei ole ehk kõige halvem. Otse vastupidi on aga allavoolu kinoga nii USA-s kui ka mujal maailma nurgas. Säravaid ideid on seekord palju. Nüüd ei jää muud üle kui oodata, kui maitsavaks elamuseks tulemused osutuvad. Filme, mida oodata, on tegelikult palju rohkem, kui ülal tekstis näha oli. Aga vähemalt tõin välja need kõige põnevamad ja lootustandvamad.

Filmiarvustus: Rändaja

Agur Tänav

Kuna meie uus peatoimetaja on suur filmisõber, otsustasin seekord, et võtan ette mitte raamatu, vaid mõne Eesti ulme-filmi ja arvestades käesoleva numbri

eripära – õudusfilmi.

„Rändaja“ - üks väheseid tõupuhtaid Eesti õudusfilme. Esimesel korral vaatasin seda koos seltskonnaga ja nüüd hiljuti nagu kord ja kohus üksi, pimedas toas ja ettetõmmatud kardinatega. Teisel korral oli film parem. Neile, kes ei ole vaadanud, edasi lugege omal vastutusel – arvustus võib sisaldada loo sisu paljastavat teavet.

Film räägib sellest kuidas noor ja kaunis fotograaf Sandra (Carita Vaikjärv) saab oma salapärase asjaoludel kaduma läinud tädilt päranduseks vana ja üksiku maja. Sandra plaanib maja maha müüa, kuid enne seda otsustab veeta kohapeal rahuliku nädalavahetuse. Raske on aga veeta rahulikku nädalavahetust majas, mille, nagu tundub, on endasse haaranud eelmiste elanike rahutud saladused, arvestamata rahutuid naabreid, kellest sugugi kõik ei ole siit ilmast.

Filmi õhustik on just sellise üksiku metsas oleva vana maja oma. Vaikne, aeg-ajalt mingi kriips ja kraps kuskil seinte vahel, teises toas, akna taga. Üldjuhul ei midagi erilist, kuid segatuna Sandrat jälitavate nägemustega enesetapu sooritanud emast, kaduma läinud tädist ja ümber maja hiilivast kummalisest, veidi segasest naabrimehest (Lauri Nebel), ei tundu need krapsud ja kriipsud enam sugugi nii loomulikud, kui nad peaksid olema. Meeleolu on filmil hea. Ähvardav, kogu aeg taustal pinget hoidev.

Siiski on mõned seigad, mis õõvaõhustikku veidi alla kisuvad. Üheks selliseks on naabrimehe tegelaskuju. Ma usun, et Lauri Nebelit oleks saanud veidi paremini ära kasutada. Praegu oli tema tegelane küll esiplaanil, kuid jäi nõrgaks ja motiivid segaseks. Veidi selgemalt oleks võinud välja tuua mis osa oli Albertil seoses metsa kurjusega, miks ta oli segane, mis oli tema eesmärk ümber Sandra maja hiilides? Veidi rohkemate vihjetega oleks võinud naabrimehe agenda välja joonistada. Oleks oodanud veel mõnda selgitavat hooletult pillatud lauset, mingit sündmust Alberti majas, selgemeid vihjeid tema töötoast, mis oleks vähemalt filmi lõpuks andnud vastuse küsimusele - miks? Mida ta luuras? Mida ta teadis? Naabrimehe elamine, hobi ja üldine olek olid äärmiselt intrigeerivad, kuid jäid lõpuks lähema seletuseta ja seepärast natuke lahjaks. Samamoodi oleks ehk võinud

ka tädi ilmumised olla midagi sellist, et lõpus, vastuseisus kurjusega oleks takkajärgi selgemalt avanenud nende kaitsev olemus, tädi ainsa lausunud lausega oleks tekkinud toimunud sündmustele hoopis teine märgisüsteem, et peategelased olid mitte Albert ja Sandra, vaid nendeks olid kogu filmi varjus püsinud kurjus ja tädi, kelle mängus elavad olid vaid nuppudeks. Ka praegu oli see olemas, kuid veidi hägune.

Teine detail, mis oli filmis olemas, kuid tõusis esile nõrgalt, olid kõiksugu peegeldused, varjud, vilksatused. Just selline peenem kraam, mida esimesel korral ei märganud. Ei oleks ehk teiselgi korral osanud sellele piisavalt tähelepanu pöörata, kui ei oleks vahepeal sellel teemal tegijatega vestelnud ja mõned vihjed saanud. Näiteks peegeldus aknal, kui Sandra õhtul tugitooli istub, või siis hetk kui vari haarab auto tagaistmel istudes Sandra korraks käest. Väiksed asjad ja mõeldudki olema väiksed ja kiired, mida esmapilgul ei näe, kuid minu meelest oleks võinuks olla siiski kröömikese võrra rohkem esile toodud, et filmist täit naudingut saada. Sest kui sa ei pane neid tähele, siis pole neid selles filmis sinu jaoks ka olemas.

Kiidaks aga olulisel määral filmi muusikalist poolt. Täiesti süütute situatsioonide taustal kostma hakkav kriipiv hää pani tegevuse igapäevasusest vägisi ootama midagi halba ja kui midagi otseselt ei juhtunudki, sundis otsima stseenist varjatud tähendust, sügavamaid allhoovusi. Heli toetas väga hästi tegevust ja meeleolu, ei olnud midagi liigset ega midagi puudu. Väga hea, et film vaid pool tundi pikk oli, sest muidu oleks pidanud lõpus vaatamise ajal teisest toast tule põlema panema, et vaigistada järjest enam kõhtu pugevat kõhedust.

Ka pildiliselt oli päris mitmeid detaile, mida annaks liigitada lausa suurepäraseks. Näiteks see hetk, kus Albert kuuleb väljast mingit kolksu, hakkab õue minema ja asetab hetkeks käe kirvevarrele ja üldse mitmed Alberti vasuolulise tegelasega seotud hetked.

Tahtes lõpetada positiivse noodiga, ei saa ma siiski märkimata jätta, et lõpus Sandra suust kostma hakanud „kuri“ naer oli veidi liiga kliše. Pigem las oleks sündinud kurjus avaldunud mingil ebatraditsioonilisemal moel. Ent välja toodud puudustest hoolimata pean kokkuvõtteks pean tegijaid siiski kiitma. Filmi plussid kaalusid miinused siiski üles. Tegemist on filmiga mida on hea vaadata ka mitu korda. Usun, et see hiljutine teine kord ei jää mul kindlasti mitte viimaseks.

Rež: Robi Uppin

Stsenarium: Robi Uppin ja Maria Kivirand

Pikkus: 31'

Eesti, 2010

Žanr: Mängufilm

Film youtubes: <http://www.youtube.com/watch?v=ZhQJlmhjNRA>

Intervjuu: Rändaja tegijad

Agur Tänav

1. Kuskohast tuli mõte teha just õudusfilm?

Robi: Tegelikult pole tegemist päris õudusfilmiga, vaid pigem soovisime algselt mängida müsteeriumiga.

Maria: Kuna tegemist oli ka meie kooli lõputööga, siis tahtsime teha midagi sellist, mis oleks teistest töödest veidi erinev. Eks see oli hea võimalus katsetada seda, mis endale põnev tundus.

2. Kirjutasite stsenaariumit kahekesi. Kui kerge/raske oli stsenaariumi kirjutamine ja kas paaristöö hõlbustas või raskendas tööd?

Robi: Vaidlesime päris palju kirjutamise ajal. Aga kas koos kirjutamine raskendas tööd, siis kindlati mitte, sest koos on parem analüüsida ning asju läbi arutada.

Maria: Usun, et koos kirjutamine on koostöötamise üks oluline etapp või osa. See oli meil esimene koos kirjutatud stsenaarium ning aitas kindlasti kaasa ka sellele, et oleme ka edaspidi koos filme teinud. Aga koos on ikka kergem, on kellega kohe läbi arutada ja samas ka vaielda.

3. Kui palju muutus algne stsenaarium filmimise käigus?

Robi: Ei muutunud väga palju. Pigem, kui võtetel mõne stseeni filmimisel aega üle jäi ja kohapeal uusi mõtteid tekkis, siis need said üles võetud, aga muus osas järgisime stsenaariumit.

Maria: Võtted on organiseeritud kaos ja tavaliselt aeg on ikka väga planeeritud. Kuna me ise filmimise ajal vastutasime nii ajakava, kui igasuguse muu organisatiivse poole eest, siis sellist täielikku pingevaba mõtisklemise aega väga ei jagunud. Pigem on montaaž selline vabam katsetamise koht, seal muutsime ja lõikasime mõned stseenid välja.

4. Kuidas sujus koostöö näitlejatega?

Robi: Koostöö näitlejatega sujus väga hästi. Vahepeal võis olla arusaamatusi, kuid kõik sujus ja lahenes.

5. Kas on plaanis ka edaspidi ulmeradadel jätkata või oli see ühekordne eksperiment?

Robi: Kindlasti tahaks edaspidi jätkata. See stiil pakub väga palju huvi ning teiste tööde kõrvalt tahaks kindlasti tagasi tulla.

Maria: Samuti tahaks kindlasti jätkata.

6. Nüüd on filmihuvilised tegijatelt küsimata Rändaja ka youtubest täisversioonis kättesaadavaks teinud. Kuidas suhtute filmipiraati?

Robi: Tänu Internetile on paljudel võimalus ligipääseda filmidele, mida võibolla muidu ei nähta/leita. See on tänapäeva kultuuri üks osa. Seda pigem tuleks vaadata positiivselt ning Hollywoodi tegijad võiksid ka seda mõistma hakata.

Maria: See tuli meile ka üllatusena, et keegi on selle youtube üles laadinud. Pigem on see tore kompliment, et keegi on pidanud seda piisavalt oluliseks, et teiste inimestega jagada.

7. Uuemat ajal on tehtud lisaks kultuslikele „Navigaator Pirxile“ ja „Hukkunud Alpinisti hotellile“ ka mõned värskemad teosed, nagu näiteks seriaalidest „Armastuse kahurid“, „IT-planeet“ ja rahvafilm „Täitsa lõpp“. Kuidas hindate kaasaegset Eesti ulmefilmide maastikku?

Maria: Ulme- ja õudusmaastik võiks alati laiem ja suurem olla. Kuna Eesti on nii väike, kus ideid on tegelikult palju aga raha tegemiseks vähe, siis kahjuks paljud huvitavad ideed teostuseni ei jõuagi. Eks sellega see maastik suuresti seotud on.

Mänguarvustus: Mass Effect 3

Jaagup Mahkra

Nii... Mass Effect 3, üks kõigi aegade haibitumaid ja reklaamitumaid mängu, on lõpuks väljas ja allakirjutanu poolt ka kaks korda läbi tehtud. Selles valguses loen ma end piisavalt pädevaks käesolevat arvustust kirjutama.

ME3-l oli potentsiaali saada ajaloo parimaks arvutimänguks. See ei õnnestunud. Küll aga oldi eesmärgist juba nägemiskaugusel. Igal juhul väidan ma, et Mass Effecti kolm osa on kollektiivselt parim mänguseeria ajaloos.

Stoorit, eeldan ma, kõik juba teavad või kui ei tea, siis peaksid nad kohe ME esimese ja seejärel teise osa soetama ning ise järgi uurima. Uskuge mind: see on seda väärt.

Kes tõesti ei viitsi, siis teadku: ME on traditsioonilise kosmoseooperi-süžeeaga maailm. Inimkond avastab ühel hetkel, et nad pole universumis üksi, vaid jagavad ilmaruumi mitmete tulnukrassidega, kes meist nõnda palju ei erinegi. Esimene mäng algab paarkümmend aastat peale kontakti, kui homo sapiensid juba üritavad sulanduda asaride, turianide, salarianide ja teiste kirevate rahvastega täidetud galaktilisse perre.

ME seerias kehastab mängija maalaste kõige eesrindlikumat liiget, komandör Shepardit. Oma esimeste seikluste käigus avastab Shepard vandenõu inimkonna vastu, mille varjus terendab midagi märksa mustemat: Linnutee galaktikas toimuv arenenud tsivilisatsioonide väljasuremistsükkel, mis paistab iga viiekümne tuhande aasta tagant korduvat.

Olgu öeldud, et kui esimeses kahes mängus võitleb Shepard uue tsükli edasilükkamise eest, siis kolmandaks osaks ei ole see enam võimalik ning väljasuremisi põhjustavad iidsed masinjumalad reaperid ründavad täie jõuga meie galaktikat, sealhulgas ka Maad. Shepardi ülesandeks, kes eelmiste mängude jooksul omale kõigi maailmade proletaarlaste seas kõvasti street credi kogus, on nüüd erinevatest rassidest ühisrinne moodustada.

See ei olnud mingi spoiler, mille ma praegu avaldasin. ME läbiv stoori ei ole kuidagiviisi originaalne. Seetõttu ei ole originaalne ka ME3 – vastupidi, kolmas osa on täiesti lineaarne ning mingeid olulisi plot twists oodata ei maksa. Küll aga võimendub lõppvaatuses kogu sarja võlu, milleks on mitte lugu ise, vaid selle esitamise viis. Ja siin tõestab tootjafirma BioWare jätkuvalt seda, mida me ennegi teadsime: nimelt dramaatilise, hollywoodiliku loojutustamise absoluutset meisterlikkust.

Mõned nimetavadki ME-d ja teisi sarnaseid mängu mitte otseselt rollikateks, vaid interaktiivseteks filmideks. Selles on terake tõtt, kuigi rollikaelemente see ei vähenda. Interaktsioon maailmaga toimub põhiliselt läbi scriptitud dialoogide, milles mängija saab teha teatud valikuid. Võib omavalitult rolli sisse elada ja anda Shepardile läbiv iseloom, või täitsa suvaliselt vastuseid valida. Tulemused võivad üllatada ning täiesti erinevate sündmusteni viia.

Ütlen ka seda, et esimese ME algusest peale on minu jaoks kõigi rollikate mõõdupuuks olnud just selliste täisvisualiseeritud ning sisseloetud tekstiga dialoogide olemasolu. Võib-olla mulle ainult tundub nii, aga kolmas osa on neist eriti pungil. Julgelt üle poole mänguajast möödub klippide seltsis. Mõni eelistaks selle asemel kindlasti Skyrimi-taolises avatud maailmas rännata; minu jaoks aga on ME kõigi võimalike dialoogide avastamine absoluutselt orgastiline kogemus ja virtuaalkunsti kõrgeim vorm.

Vestluste läbi saab esindatud ME teine põhirõhk, milleks on Shepardi võitluskaaslased, keda ta galaktikat mööda

rännates endaga kaasa meelitab. Igaühel neist on oma iseloom, motivatsioonid ja lugu ning teatava häbelikkusnoodiga möönan ma, et hoolin neist rohkem kui osadest oma tuttavast. Neil on lihtsalt rohkem karakterit. Vabandage, tuttavad!

ME3-s on küll väiksem hulk kaaslasi, kellega luurele minna saab, ent seda teatas BioWare juba varakult ette. Kuna galaktikas on käimas klimaktilised sündmused, pole enam aega uute sõprade otsingul kosmost mööda ringilaskmiseks. Kolmas osa keskendub hoopis lähimate kaaslaste paremale tundmaõppimisele. Ekraaniga saavad siiski ka muud tegelased eelmistest mängudest (juhul muidugi, kui nad ellu jäid; see aga sõltub juba salvestustest, mida ME3-e importida saab). Shepard leiab endale ka mõned täiesti uued relvavennad, ent neist ma küll ilma spoilerdamata rääkida ei oska, niisiis jätan vahele.

ME mängude kolmandaks põhitahuks on dialoogide rohkusest hoolimata siiski ka madistamine ja kõik sellega seonduv, sest lõppeks on tegu action-RPG-ga.

Combat on ME3-s kahtlemata sarja kõrgeimal tasemel. Kõik on lihtsalt parem kui enne. Oskuste süsteem on mitmekülgsem. Erinevaid relvi on rohkem ja tagasi on toodud ME2-s mõistatuslikult kaduma läinud võimalus neid modifitseerida. Ja mis kõige tähtsam – vastaste variatsioone on rohkem ja AI on parem, nõudes mängijat taktikalisemat mõtlemist.

Pange tähele: kõik võitlemisse puutuv on ME3-s sügavalt rahuldustpakkuv. Ka need, kes rollikatest suuremat ei pea, võiksid mängu seetõttu vähemalt korraks proovida. BioWare on muide sama mõelnud, luues enda loomingu kohta suhteliselt tavatult multiplayer-võimaluse, kus saab Interneti vahendusel teistega koostööd teha. Ise ma seda varianti veel proovida jõudnud ei ole, seega ei oska lähemalt kommenteerida, aga ühestki suurest globaalsest laimukampaaniast selle vastu ma vähemasti kuulnud pole.

Oeh, kas mu arvustus on senini tõesti kõlanud nagu kompromossitu kiidulaul? Võib-olla küll, sest Mass Effect 3 on tõesti suurepärane jupp lõbuvara. Kahjuks aga asi nõnda jätkuda ei saa ning kriitik minus nõuab ka negatiivsete aspektide väljatoomist. On kolm põhipunkti, mida BioWare oleks mängus pidanud paremini tegema.

Esiteks on ME3 liiga lineaarne. Jah, ME kuulub lineaarsete rollikate žanri, aga selle kolmandas osas on valikud natuke liiga kitsaks aetud. Pole ühtki mõistlikku põhjust, miks Shepard ei tohiks valida, millises järjestuses ta teisi rasse endale appi kutsuma läheb ja kuidas ta neid aitab. Railroadimine on kohati vajalik, ent kui eelnevates osades sain ma vähemalt teatud missioonide täitmise järjekorda valida, siis siin peaaegu ei saagi, mõne üksiku erandiga. See on kurb ja elamust kitsendav.

Teine asi, mis lõpphindele põntsuga paneb, on... lõpp. Jällegi ei kavatse ma spoilerdama hakata, ent kui keegi teist on vii-

maste nädalate jooksul Internetis viibinud, siis on ta tõenäoliselt kuulnud ühe või teise fänni kurjustamist sarja äralõrstitud kulminatsiooni pärast. Mängijate kriitika on täiesti õigustatud. ME3 viimased kümme minutit ei tee sarjale au.

Kolmas suur õnnetus ME3 juures on tühik. Jah, see pikk klahv. Nimelt otsustas BioWare, et see peaks mängus tegema kõike peale tulistamise ja liikumise. Väljaspool võitlusi pole lugugi, aga kui sama klahviga peab tule all olles 1) jooksuma, 2) üle takistuste hüppama, 3) takistuste taha varjuma, 4) seintel nuppe vajutama, siis on mittesooovitavad tulemused vägagi tõenäolised. Kohati meenutab Shepard epileptikust konna, kes seletamatutel põhjustel keset lahinguvälja ringi kalpsab. Heh, asi seegi, et quickload tühikuga ei käi...

Ütleme lihtsalt, et Shepardi teod kolme mängu jooksul – nii head kui halvad – ei kajastu lõpuvideos kuidagi vi-

isi ega ka tema kaaslaste võimalik saatus. See on terav kontrastis tänapäeva rollikate standarditega, isegi BioWare'i enda omadega (vt. Dragon Age: Origins'i epiloog, kus paljud edasised asjad lahti seletatakse). Ka mänguloojad ise on tänaseks hädakisa tähele pannud ning kui mitte otseselt lubanud, siis vähemalt vihjanud võimalusele, et nad asja tulevaste DLC-de või patchidega kompenseerivad. Kui niisugune parandus tõesti tulema peaks, on hea, aga plekki see päriselt maha ei pese.

Aitab vist küll – toimetusest juba karjuti, et Internet saab täis ja et serverisse enam ulmet ei mahugi. Võtan siis oma pika mulina kokku: ME3 on üks paremaid rollikaid ajaloos, pakkudes mängijale dramaatilist süžeed, põhjalikku lookäsitlust, mitmekülgseid tegelasi ning mõnusat actionit; kõike seda elavdab tipptasemel graafika (mis üllatuslikult ei nõuagi tipptasemel arvutit) ning meisterlik voice acting. Aa, ja bugisid ka peaaegu pole! Soovitan soojalt! Take Earth back!

9/10

Teatriarvustus: Lilled Algernonile

Kalver Tamm

Ilma igasuguse iroonia või liialduseta võib „Lilled Algernonile“ nimetada kultustekstiks. Seega ei olnud pikka mõtlemist, kui teada sain, et Rakvere Teater oma uuslavastuse praktiliselt koju kätte toob.

Charlie Gordoni iga lugemiskorruga paremaks muutuva loo oli lavale seadnud Kertu Moppel ja mängis Lauri Kaldoja. Tartlasena ei ole Rakvere Teatriga varemalt kokkupuudet olnud, nii et ega need nimed mulle miskit ei öelnud. Aga nüüd on põhjust nad meelde jätta, sest kuigi „Lilled Algernonile“ edasiviivaks jõuks on tekst ja mina oleks ilmselt plaksutanud ka siis, kui Lauri oleks lihtsalt istunud oma laua taga ja raamatust ette lugenud, siis Kertu napid aga mõjuvad sümbolid ning Lauri hääletoon ja kehahoiak panid Charlie tunniks ja neljakümneks minutiks elama. Hiljem kodus loo ülelugemise järel tulebki tegelikult näitlejat hea mälu eest kiita. Väga vähe oli teksti, mis saalis ette kandmata jäi.

Etenduse alguses käis muidugi peast läbi mõte, et kas ei võiks rohkem rõhuda keelelise konarlikuse peale. Komade puudumist on muidugi raske välja mängida, aga lauseehituse ja sõnadega koperdamist oleks saanud rakendada küll. Lauri rõhus siiski intonatsiooni ja välise hoiaku peale. See nõudis lihtsalt natuke harjumist.

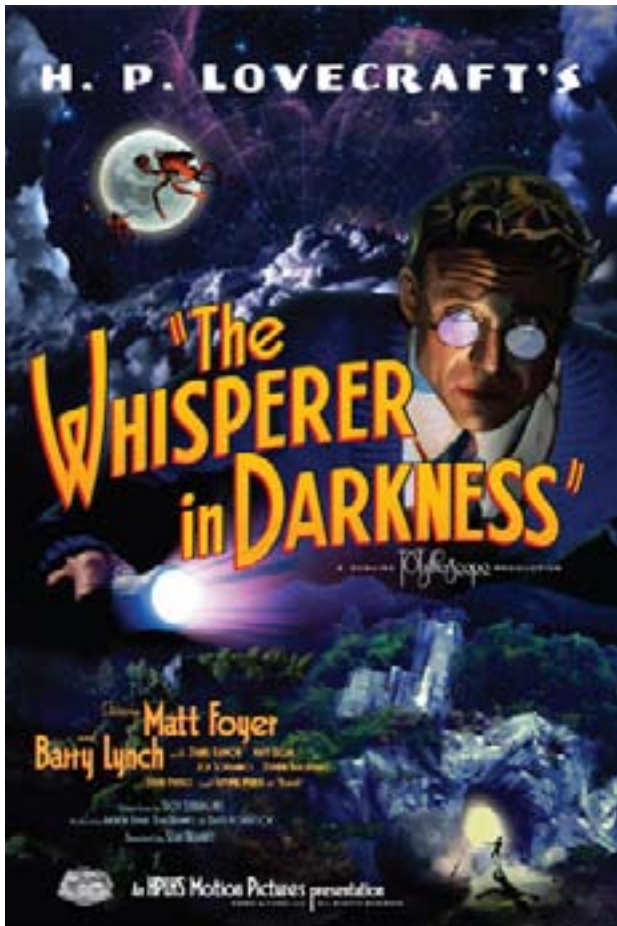
Küllalt minimaalne lavakujundus toetas näitlejat täpselt parasjagu. Kui loo alguses istus ta hämaras toas kapuuts silmille tõmmatud, siis loo arenedes keerati valgust tasakesi juurde ja kookonist välja pugev Charlie vahetas jope noobli pintsaku vastu. Operatsioonisaali valgusti etteaste etenduse finaalis kinnitas aga seinal ripuva püssi paugupotentsiaali elujõulisust.

Negatiivseim märkus käib aga selle 15 minuti pihta, mille osa teatrikülastajaid kohvi, konjaki ja koogitüki alla kugistamise peale kulutasid. Arusaadav, et kohvik tahab ka tulu teenida ja mingi kopikas pudeneb sealt ka teatrile, aga lavastuse dünaamikaga ei läinud see kohe üldse kokku. Paus tehti küll enamvähem loogilise koha peal, aga pigem oleks ta võinud olemata olla. Minu mõte jõudis küll selle ajaga vähe rändama minna ja osa teisest niigi lühikesest vaatusest kulus uuesti Charliega sama laine peale saamiseks.

Aga ärge laske sel pisukesel miinusel end tagasi hoida. „Lilled Algernonile“ on raudselt väärt vaatamist ja enne või pärast etendust üle lugemist.

Filmiarvustus: Pimeduses sosistaja

Jaagup Mahkra

tongue-in-cheek-huumor, tuleks seinä äärde panna ja maha lasta.

Siiski on olemas erand H. P. Lovecraft Historical Society (HPLHS) näol, mis on kunagisest rollimängurite klikist välja kasvanud organisatsioon, kes juba üle kahekümne aasta „Lovecrafti asja ajab“. Igasugustest asjaajamistest enim huvitab meid sel korral nende tegevus kinokunsti vallas; ning on, millest rääkida. HPLHSi nimi jõudis minu kui filmisõbra kõrvu seoses nende esimese arvestatava teosega „The Call of Cthulhu“ (2005), mis on samanimelisel jutul baseeruv mustvalge tummfilm. Seda filmi ei tehtud suure eelarvega, küll aga tehti seda armastusega ning tulemuseks oli esimene tõeliselt originaaltruu lovecraftiaana-aineline linatöös; seda mitte ainult loo, vaid ka atmosfääri mõttes – elasid ju Lovecraft ja tema tegelased mustvalge kinokunsti ajastul. Igal juhul on „The Call of Cthulhu“ senini üks mu lemmikfilme.

Pärast pikka sissejuhatust jõuan ma lõpuks siiski ka tänase arvustusobjekti juurde, milleks on HPLHS'i teine teos „The Whisperer in Darkness“ („Pimeduses sosistaja“, eesti keeles ilmunud samanimelises Öölase sarja ko-

Enamik teist, kes seda ajakirja sirvima on sattunud, teavad tõenäoliselt 20. sajandi esimesel poolel elanud Ameerika õuduskirjaniku Howard Phillips Lovecrafti nime, kui mitte loomingut. Tema juttudega tuttavad isikud oskavad öelda ka seda, et autori teosed ei ole üldjuhul sobilikuks materjaliks, millest filme võtta. Ometi on Lovecrafti looming üheks põhiliseks allikaks, millest toitub B-kategooria-õudusfilmitööstus – kõik te olete õudukaid vaadates kohanud viiteid „Necronomicon“ile, võib-olla „Cthulhu“le ja teistele võõrapärase kõlaga terminitele, mille algallikas on just nimelt selle kirjaniku teostes.

Ent nii filmidel, mis kasutavad vaid mõningaid elemente lovecraftiaana varamust, kui ka neil, mis tõsi-meeli üritavad mõnd autori juttu ekraanile tuua, on üks ühine läbiv joon – peaaegu alati osutuvad nad täielikuks saastaks. On küll üksikuid linatöoseid, mille kohta aeg-ajalt positiivsemaid arvamusi kuuleb – mainiks nimesid „Re-Animator“ (1985), „Dagon“ (2001) ja telesarja „Masters of Horror“ kavas näidatud „Dreams in the Witch-House“ (2005) – aga allakirjutanu arvates ei ole needki säärane kultuur, mida tingimata kogema peaks. Üleüldse on allakirjutanu arvamusel, et režissöörid, kes labastavad Lovecrafti algmaterjali sinna absoluutselt mittesobivate tänapäevase horrori stampvahenditega nagu gore, seks ja

Professor Wilmath explores the Mi-Go cave. (Matt Foyer)
"The Whisperer in Darkness" © 2011 BY FUNGIBLE

gumikus aastal 1996) , järjekordne interpretatsioon ühest Lovecrafti tuntumast jutust, ilmunud möödunud aasta lõpul. Ütlen kohe ära, et eelmise filmi väntamise ajast saadik on toimunud selgeid muutusi, põhiliselt nähtavasti organisatsiooni rahakassas – uus üllitis on täispikk (kestusega umbes tund ja kolmveerand) ning sisaldab kõike (inimesi, lavakujundust) palju suuremas koguses.

„Pimeduses sosistaja“ peategelast Albert Wilmarth'i mängib sama näitleja, kes ka Cthulhu-filmi peategelast kehastas ning jah, talle on peale plätserdatud seesama aneemilise välimusega grimm, mis stoori arenedes üha enam meelemõistluses kahtlema hakkavale tegelasele äärmiselt pasliku näoilme annab. No ja hulluks minemiseks on tal põhjust ju küllalt, sest nagu me loost mäletame, astub skeptikust teadusemees Wilmarth kirjavahetusse Vermontis paikneva eraku Henry Akeley'ga, kes teadlast osariigi mägedes väidetavalt elutseva kummaliste tulnukolendite rassi olemasolus veenda üritab ja selles ka edu saavutab.

HPLHS'ile tuleb au anda, et järjekordselt on nad suutnud ühe Lovecrafti jutu optimaalse originaaltruu-dusega linale tuua. Loomulikult on filmiloojad pidanud kasutama kõvasti loomingulist vabadust – nagu algul mainitud, on lovecraftiaanat pagana raske filmiks muuta – aga seda on tehtud maitsekalt ning täie austusega algmaterjali suhtes. Siin on aga üks suur konks, sest algmaterjalist jätkus vaid umbes tunniks; „The Whisperer in Darkness“ on aga täispikk film. Niisiis on teose teine pool tegijate omalooming.

Jah, lugesite õigesti, algne „Pimeduses sosistaja“ on täi-

esti olemas, ent kestab vaid tunni; selle lõpus aga ei satu Wilmarth mitte paanikasse ega keera otsa kodu poole nagu raamatus, vaid otsustab Vermonti mägedes toimuvate kahtlaste sündmuste saladuse lahendada. Peab ütleva, et see lisamaterjal ei olegi nõnda halb, kui paberil paista võiks. Filmi lõpuosa on küll suhteliselt tempokas ja märulirohke, aga säilitab vanaaegse kinokunsti väärikuse ning lovecraftiliku atmosfääri. Vastus ilmsele küsimusele on „JAH“ – Mi-Go'sid saab ekraanil näha küll ning tegelikult on neid üsna hästi kujutatud (niivõrd, kuivõrd Mythose kolle üldse visuaalselt näitama peaks). Efektid on igatahes lähedalt tehtud.

Rohkem ma sisu reetma ei hakka. Ütlen lihtsalt, et julgen seda filmi soovitada küll, isegi niisugustele paadunud fännidele nagu ma ise. „The Call of Cthulhu“t jään ma küll paremaks teoseks pidama, ent „The Whisperer in Darkness“ võtab omale auväärse teise koha Lovecrafti-aineliste filmide edetabelis. Kõik need B-õudukad jäävad kaugele maha. Soovitan soojalt nii kirjaniku fännidele, ulmesõpradele kui muidu intelligentsetele inimestele. Ise jään HPLHS'i järgmist ettevõtmist ootama.

8/10

The Mi-Go
"The Whisperer in Darkness" ©MMXXI BY FUNGI LLC

Raamatuarvustus: Suudlevad vampiirid

Ene Kallas

Kuigi Indrek Hargla ise võtab talle viimasel ajal osaks saanud meedia tähelepanu külma kõhuga, vähemalt ma loodan seda, räägitakse peamiselt ja ikka vaid Melchiorist. See Indreku imelike hoogudega ehk deemoniga (kasutades tolleaegset terminoloogiat) detektiivist apteeker on pälvinud üldlase imetluse. Kuid värskem raamat on siiski "Suudlevad vampiirid".

Kirjastus Fantaasia poolt üllitatud kogu "Suudlevad vampiirid" sisaldab peale uhkelt reklaamitud Melchiorijuttude ka teisi tekste: kogumiku nimilugu ehk romaani "Suudlevad vampiirid", lühiromani "Jõgeva elavad surnud" ja jutustust "Raudhammas", samuti Liina-jutte ja "Kadunud hingede ajaraamatut".

Viimane on üpris eraldiseisev teos terves kirjaniku viimase aja loomes. Tõsi, kui veidi Hargla kirjutusloos tuhnida, tuleb välja, et ta on varemgi kirjutanud tulevikku vaatavat ulmet. Samuti kasutab ta loos ära oma alternatiivajalugudes lahti kirjutatud palverännakuid, tõstes nad kaugesse tulevikku. Sinna, kus jumal on defineeritud ja üles leitud, ning transendentaalset kogemust saab päris igapäevaselt kogeda. Muidugi see maksab. Samuti maksavad tabletid, mida manustades langeb kogu maailm su õlgadelt, jättes alles imelise õnnetunde. Aga... sellel kõigel on hind. Hingehind, sõna täht-tähelises mõttes.

Loo nimilugu sündis aga kirjaniku süütust lõõpimisest kirjastajaga: "Mis lugusid sa siis tahad? Kas kirjutatan sulle jutu "Kissing Vampires"? - "Muidugi kirjuta!". Tulemuseks terviklik ja kriminaalne fantasy-teos, mis defineerib vampiiri olemust teistmoodi kui kanooniline libasurnutega tegelev ilukirjandus või filmindus või ehk teismeliste naistekad.

Ajakiri Looming avaldas jutud "Raudhammas", "Kadunud hingede ajaraamat" kui ka "Minu päevad Liinaga". Kõigi kohta julgen väita, et kui Hargla poleks kunagi mitte midagi muud kirjutanud, saaks teda ka nende põhjal nimetada Suureks Kirjanikuks. Eriti tõstan esile Liina-loo, mille allteksti ja varjatud, ometi sirgjoonelist tegevust kirjeldab "ebausaldusväärse jutustaja" (täpne vormel selle kohta, et jutt pole päris adekvaatne). Kõik on unenäoline, samas kuidagi selge ja loogiline. Et just niimoodi pidigi see kõik minema...

Jutt on kui lihvitud teemant, seepärast jäi mulle arusaamatuks teine Liina-lugu, see, kus seletatakse, mis siis õieti toimus. Ärge valesti aru saage, jutustatud on hästi, teistmoodi Indrek enam vist ei oskagi, aga lugu ise on kuidagi tühi ja mõttetu. Melchiorijuttude kohta võiks aga öelda seda, et kui

oled lugenud romaane, siis need ei anna suurt miskit juurde. Vast ainult teadmise, et oled lugenud kõiki Melchioriga seotud tekste.

"Jõgeva elavad surnud" on ennekõike aga naljakas ja teravmeelne sissevaade kohaliku ulmeskeenesse (ulmeringkonda). Ulmekirjanikud ja -fännid ning nendega seonduvad inimesed nagu peo peal, mõned vägagi äratuntavad, teised natuke vähem.

Muidu on tegu üsna klassikalise paranoia-zombindusega, hästi loetav ka sellele, kelle jaoks ei üle Saskia ega Flash mitte midagi peale selle, kuidas neid kirjeldatud on. Ainult üks väike märkus. Kuigi loo jutustamise seisukohalt olid intervjuud stsenaaristi ja lavastajaga vajalikud, võtsid need jutu tempo liiga alla. Loole oleks tulnud kasuks veidi napim kirjeldamine.

Gootika läbi aegade

Raivo Ird

Renessansi saabumise ajaks olid muinasgoodid muutunud mütoloogilisteks tegelasteks aegade hämarusest - kõikide süngete germaani barbarite ühiseks sümboliks. Nende nimega hakati kutsuma ka kultuuripärandit pimedast keskajast, mis renessansiajastu inimese jaoks oli hämar ja hirmuäratav.

Vahepeal osaliselt hääbunud gootika läks taas moodi koos romantismi sünniga 18. sajandil, õitsengu haripunkti saavutas neogootika kuninganna Victoria aegsel imperialistlikul Inglismaal, 19. sajandi teisel poolel. Uusaegset inimest seevastu paelusid suurejoonelised gooti ehitised, sünge rüütliromantika ja õõvastav rahvafolkloor, mis said aluseks neogooti arhitektuuri ja gooti romaani sünnile. Gooti kirjanduses on juba lootusetult segunenud muinasgermaani müüdid, keskaegne rahvafolkloor ja kristlik mütoloogia, lisaks veel mitmed romantismi ajastul sinna kinnistunud tegelased ja motiivid.

Koos neogooti arhitektuurivooluga sündis ka uus tumeromantiline kirjandusžanr, mis combineeris keskaegset seiklusromantikat rahvafolklooris ja mütoloogias leiduvate õõvastavate elementidega – moodi läksid sünged lood hämaratest gooti lossidest, kummitustest, vampiiridest ja libahuntidest. Kujutavas kunstis esineb neogootikat tumeda kunsti alaliigina, selle žanri juured peituvad hiliskeskaegses makabristlikus kunstis, mis kujutas deemoneid ja süngeid surma- ning põrgumotiive.

20. sajandi alguses jõudsid tume kunst ja gooti kirjandus kinolinale, just filmid on andnud peamise tõuke nende stiilide levimiseks muusikasse, subkultuuridesse ja moekunsti. Tekkinud kultuurinähtustele on antud ühisnimetajaks tume kultuur, sageli tarvitav nimetus gootika on jõudnud subkultuuride teemalisse terminoloogiasse peamiselt nende seotuse tõttu urbanistliku gooti kirjandusega. Kaasaegsete gooti subkultuuride puhul oleks siiski korrektsem rääkida neogootikast.

Kõiges gootilikus on olulisel kohal romantika ning surma ja tumeda ilu esteetika, mille maagiline mõju vaataja tunnetele ongi ilmselt aluseks sellele kummalisele järjepidevusele. Kogu gootika ajalugu on olnud hirmutavalt sünge, hämar ja verine, samal ajal imetlusväärselt suurejooneline, kõrgusesse püüdlev ning külluslik. Need kombinatsioonid tekitavad vähemalt mingi hulga inimeste tunnetes alati teatava resonantsi, mille võlule ei suudeta vastu panna, ja tume ja salapärane gootika läheb ikka ja jälle moodi.

Kaasaegne gootika

20. sajandi alguses jõudsid tume kunst ja gooti kirjandus kinokunsti, just filmid on andnud peamise tõuke nende stiilide levimiseks muusikasse, subkultuuridesse ja moekunsti. Tekkinud subkultuuridele on antud ühisnimetajaks tume kultuur (dark culture). Gooti subkultuuride sünnipaigaks peetakse 1982. aastal Londonis avatud klubi Batcave. Gooti rokkmuusika varasemaks eelkäijaks oli heavy metal bänd Black Sabbath, mille liikmeid inspireerisid okultistlik kirjandus ja gooti õudusfilmid. 1990. aastate alguses sündinud gothic metal on gothic rock'i kõrval teine peamine gooti muusikastiil, milenniumi lõpus suurenes ka industriaalmuusika mõju nendele žanritele. Gooti subkultuurides levinud moestiil on sünge, romantiline ja erootiline, küündides pungist viktoriaanlikuni. Läbi industriaalmuusika levinud kübergootika on toonud sisse futuristlikke ja ulmefilmidest leitud elemente.

Neogooti kunsti võib pidada tumeda kunsti (dark art) üheks alaliigiks, selle stiili juured peituvad hiliskeskaegses makabristlikus gootikas. Kaasaegse tumeda kunsti

tekkimine on seotud eelkõige ekspressionismi ja sümbolismiga, lisaks domineerivad kõiges gootika alla liigituvas sageli tumedale romantismile omased jooned.

20. sajandi gooti kirjandus ja filmikunst

20. sajandil sisenes gooti kirjandus jõuliselt kinokunsti, just filmid on andnud peamise tõuke selle stiili levimiseks muusikasse, subkultuuridesse ja moekunsti. Üks 20. sajandi alguse mõjukaimaid õudus-, müstika- ja ulmekirjanikke oli ameeriklane Howard Phillips Lovecraft, kelle looming on tugevalt mõjutanud hilisemaid autoreid (Stephen King, H. R. Giger, Black Sabbath, Metallica). Esimesed tõsisemad õudusfilmid vändati ekspressionistlike kunstivoolude ajal Saksamaal („Nosferatu“ 1922), ka Alfred Hitchcock oli saksa ekspressionismist mõjutatud („The Birds“ 1963, Daphne du Maurier’ romaani järgi). 20. sajandi keskel oli produktiivseim gooti õudusfilmide tootja „Hammer Film Productions“ Inglismaal („Dracula“ 1958). Ameerika 1968. aasta õudusfilmid „Rosemary’s Baby“ ja „Night of the Living Dead“ andsid aga senisele žanrile uued mõõtmed ja populaarsuse, okultistlike filmide suursaavutuseks võib pidada õudusfilmi „The Exorcist“ (1973). Urbanistliku gootika uute suundade aluseks said Anne Rice’i ja Stephen Kingi teosed ning nende järgi vändatud filmid („The Shining“ 1980, „Interview with the Vampire“ 1994). Ülisuurt rolli gooti subkultuuride väljakujunemisel on mänginud filmid „The Hunger“ (1983, peaosas David Bowie) ning Tim Burtoni „Batman Returns“ (1992). Ulme vallas on silmapaistev teos Ridley Scotti „Alien“ (1979), 1980. aastatel said ulmežanrist alguse futuristlik-apokalyptiline küberpunk („Matrix“ 1999) ja retrofuturistlik aurupunk („The Time Machine“ 2002). Viimasel sajandivahetusel on küllaltki heal tasemel taasekraneeritud hulk urbanistliku gooti kirjanduse klassikat („Dracula“ 1992, „Frankenstein“ 1994, „Dorian Gray“ 2009).

Neogooti subkultuurid ja rõivamood

Gooti kirjandus, filmid ja muusika on viinud mitmete kaasaegsete subkultuuride (gooti subkultuur, elektro subkultuur) tekkimiseni, millele on antud ühisenimetajaks tume kultuur (dark culture). Suurt mõju subkultuuri väljakujunemisele avaldasid gothic rock bändid (Bauhaus, The Sisters of Mercy) ning vampiirifilm „The Hunger“ (1983), milles mängis David Bowie. Oma nime sai subkultuur 1981. aastal briti ajakirjanduses ilmunud artiklist „The face of Punk Gothique“. Muusikutest on gooti rõivamoodi kõige enam mõjutanud Siouxsie Sioux ning David Bowie. Gooti stiil on sünge, romantiline ja erootiline, küündides pungist viktoriaanliku stiilini, aksesuaaride hulka kuulub ka fetišistlikke ja BDSM elemente. 1990. aastatel kasvas viktoriaanliku riietusstiili osakaal gooti rõivamoes, jaapanis on sündinud ja sealt ka mujale levinud gooti lolita stiil. Kübergootika on toonud kasutusele rohkelt piercing’ut, värvilised juuksepeikendused, dekoratiivsed kaitseprillid ja platvormsaapad. Sajandivahetuse gooti rõivamoodi on mõjutanud sellised filmid nagu „Batman Returns“ (1992) ja „Matrix“ (1999), muusikutest on üheks mõjukamaks kaasaegse gooti moestiili arendajaks bändi Evanescence laulja Amy Lee.

Tume kunst 20. sajandil

Neogooti kunsti võib pidada tumeda kunsti (dark art) üheks alaliigiks. Tume kunst hõlmab teoseid, mida iseloomustavad hämar metafüüsiline atmosfäär ning morbiidsed, ängistavad või öövastavad motiivid. Selle stiili juured peituvad hiliskeskaegses makabristlikus gootikas (Hieronymus Bosch, Hans Baldung Grien), kaasaegse tumeda kunsti tekkimine on seotud eelkõige ekspressionismi ja sümbolismiga (Edvard Munch). Saksa ekspressionistid seadsid oma töödes esiplaanile inimese sisemaailma ja tunded, sünged kujutluspildid ennustasid peatselt puhkevat maailmasõda (Otto Dix „Der Krieg“ 1932). Saksa ekspressionismist oli mõjutatud ka eesti tumeda kunsti kõige silmapaistvam esindaja Eduard Wiiralt („Põrgu“ 1932).

20. sajandi teisel poolel on tumedasse kunsti lisandunud ulme ja küberpungi motive, 1979. aastal lõi H. R. Giger ulmelised biomehaanilised interjöörid ning tulnukad Ridley Scotti filmile „Alien“. Ülimalt tähtsal kohal neogooti kunstis on klassikalisest gooti romaanist pärinev tumeromantiline erootika, mida on tihti vürtsitatud maagia, sadomasohhismi ning morbiidsusega. 21. sajandi romantilist gooti kunsti esindab Victoria Francés ja tema illustratsioonid kaunistest gooti stiilis tütarlastest. Sümbolistlik-ekspressionistliku uusgooti voolu groteskse alatooniga ühiskonnakriitilised teosed seevastu peegeldavad moodsa ühiskonna hirme kõrgtehnoloogia ja urbaniseerumise ning üldise inimlikkuse lämbumise ees (Francesca Gavin „Hell Bound“ 2008).

liku novelli „Õhk täis on kirge“ (1920) võib aga liigitada juba ekspressionistlikuks gooti õudusjutustuseks. Ekspressionistliku suuna esindajateks varasemas tumedas kunstis on Nikolai Triik („Märter“ 1913) ning Eduard Wiiralt („Põrgu“ 1932).

Nõukogude periood ei suhtunud tumedatesse ja ekspressionistlikesse vooludesse soosivalt. Varasemast filmikunstist tasub välja tuua Elo Tusti makabristlikku filmi „Külaline“ (1979). Sajandivahetuse kümnenditest on juba rohkem ulmet ja gootikat nii eesti kirjanduses (L. Sinilaid „Põrguorhideed“ 1991, I. Hargla „Vlad“ 2003, ajakiri

„Mardus“) kui televisioonis ja kinolinal (E. Vetemaa sari „Õised lood“, R. Sarneti „Kuhu põgenevad hinged“ 2007). Veiko Õunpuu kafkalik groteskimüsteerium „Püha Tõnu kiusamine“ (2009) võitis 2011. aasta Brüsseli rahvusvahelisel ulme- ja õudusfilmide festivalil grand prix.

Kõige kaasaegsemat eesti tumedat kunsti esindavad Priit Pajos („Ihmisen Tutkija“ 2004) ja Asko Künnap („Su ööd on loetud“ 2008). Priit Pajos kureeris 2003. aastal eesti noorte autorite tumedat kunsti eksponeerivat näitust „Varjukülg“ (Väike Tom, Lauri Tuulik, Kadi Kängsepp, Raivo Ird). Fotograafias on tumedat ökoapokalüptikat viljelenud Peeter Laurits koos Ain Mäeotsaga („Mul-latoidurestoran“ 2003). Gooti subkultuur jõudis Eestisse läbi punk- ja klubikultuuri selle aastatuhande alguses

Neogooti voolud eesti kultuuris

Kaasaegne gootika Eestis sai alguse neogooti arhitektuuri laialdase levimisega 19. sajandi keskpaigas (Šotimaal asuva Balmorali lossi jäljendus Alatskivil). Kui neogootilikud mõisahooned jäävad peamiselt 19. sajandisse, siis sakraalarhitektuuris domineeris see stiil veel 20. sajandi alguseski (Rõngu Mihkli kirik). Eestile omast rahvafolkloori tumedamatel motiividel põhinevat kirjandus- ja kunsti stiili võiks nimetada mütogootikaks, seda leiab nii varasemast kirjandusest (F. R. Kreutzwald, A. Kitzberg) kui kunstit (O. Kallis, K. Raud). Friedebert Tuglase ekspressionist-

ning on orienteerunud pea eranditult välismaistele eeskujudele. Väga populaarne on Eestis kübergootika, 1998. aastal kohvikust Enter alguse saanud industriaalmuusika pidude seeria „Beats From The Vault“ on tähtsaks kokkusaamispaigaks gooti subkultuuri viljelevatele inimestele. Tuntud tumeda muusika bändid Eestis on Forgotten Sunrise (deathbeat),

No-Big-Silence (industrial metal) ja Whispering Forest (doom metal).

Tekst on võetud Raivo Irdi pikemast samateemalisest artiklist.

Märtsi ulmkonnakroonika

Ulmikute koosviibimine Kolmes ahvis

Selle kuu teisel reedel Tartu ulmikute koosolek toimus Kolme Ahvi Pubis. Tegemist on kohaga mille kauples kasutamiseks välja vana baarikärbes Nuxx isiklikult. Mehe maitset saab seejuures ainult kiita. Tegemist on varjatud kohaga (hästi peidetud tagaruum), kus asub pikk laud, mugavad diivanid ning võimalus kasutada ka projektorit ning muusikakeskust. Lisaks oli baariomanik teinud ulmikutele mõnusa 20%-se soodustuse õlu pealt ning oli varmtalt nõus neile, kel kurk haige, ka õlle külmkapist radikakõrvale sooja tõstma.

Baarikärbes Nuxx omas mahlas

Teadaanne järgmise kuu kokkutulekust

MTÜ Eesti Ulmeühing ootab kõiki liikmeid ning muidu ulmesõpru üldkoosolekule. Koosolek toimub reedel, 13. aprillil, Tartus, Kolme Ahvi Pubis (Rüütli 12). Baarimehe käest võib julgelt teejuhatust küsida.

Tegemist on kuu teise reedega, mis on Tartu ulmehuviliste tavapärase kokkusaamisaeg – seekord peame selle raames ka üldkoosoleku. Kogunemine algab tavaliselt kell 19, aga et anda Tallinnast tulijatele aega koosolekule jõuda, siis koosolekuga alustame kell 20. Koosoleku järel jätkub tavapärase koosistumine. Koosolekuruumis on olemas videoprojektor, kaalume filmi “Iron Sky” vaatamist.

Algernon

Oluline teade on veel see, et Reaktori peamine konkurent kodumaisel ulme võrguajakirjanduse turul ehk Algernon on taas töökorras ja leitav nüüdsest algernon.edu.ee domeenilt. Reaktori toimetused leidis nimelt peale zoo.ee serveris asunud Algernoni riknemist, et oleks kahju kui üks oluline Eesti ulmekirjanduse verstapost jäädavalt kadunuks jääkski ning tõttas kiirelt appi, pakkudes võimalust kolida hiir umbes samasse kohta, kus asub ka tuumakatel ise. Ehk siis teatud mõttes on Algernoni ja Reaktori leivad nüüd ühes kapis. Või siis täpselt korterid samas üürimajas.

Tallinna ulmehuviliste kogunemine

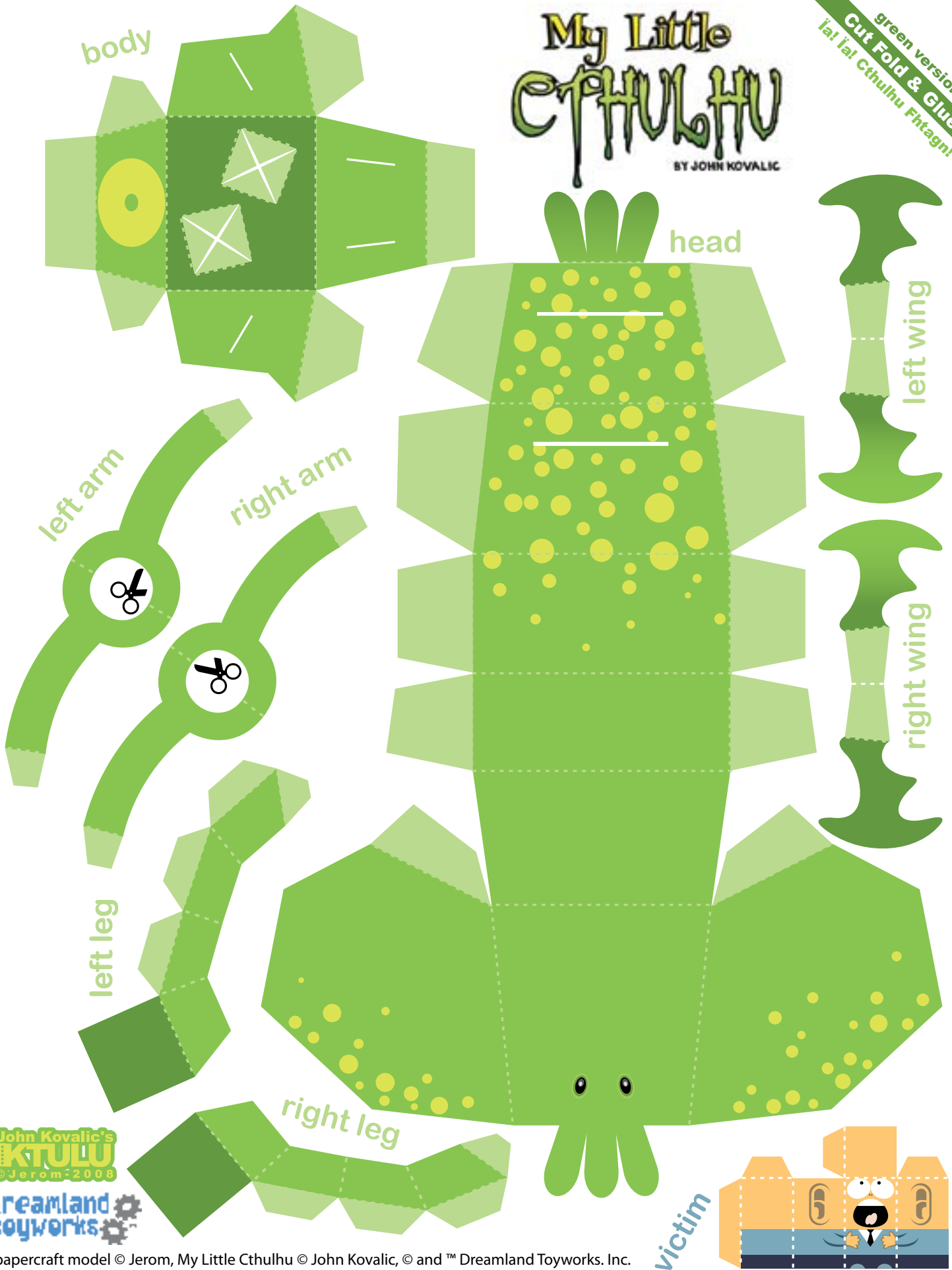
Seekordne kogunemine oli üllatuslik just haruldaste külaliste osas, kellest haruldaseim oli Karen Orlau. Sai arutatud idee ja teostuse tähtsusest kirjutamisel ning lõpuks jäime seisu(iste) kohale, et idee on hea küll, aga teostamine on ikka see kõige raskem osa. Vesteldi muidu igasugustel teemadel ja lõpetasime ürituse Telliskivi kontserdipaigas Psühho-terrorit kuulates.

My Little CTHULHU

BY JOHN KOVALIC

green version
Cut Fold & Glue
la! la! Cthulhu Fhtagn!

John Kovalic's
KTULHU
©Jerom-2008
dreamland
toyworks

papercraft model © Jerom, My Little Cthulhu © John Kovalic, © and ™ Dreamland Toyworks, Inc.

Tölkejutt: Dagon

H. P. Lovecraft

Ma kirjutan seda siin tugeva hingelise pinge all, sest täna õhtul mind enam ei ole. Ühegi pennita, rohi, mis ainsana veel mu elu talutavaks teeb, otsa lõppemas, ei suuda ma enam piina taluda. Ma viskun sellest katuseaknast alla räpasele tänavale. Ärge arvake, et olen oma morfiiniorjuse tõttu mandunud või nõrgamõistuslik. Kui olete läbi lugenud need kiirustades kritseldatud lehed, võite küll oletada, ent mitte iialgi lõpuni mõista, miks ma pean kaotama oma mälu või surema.

See oli Vaikse ookeani avaruste kaugemaid ja harvemini külastatavaid kohti, kus postilaev, mille laadungiülemaks ma olin, langes Saksa sõjalaeva rünnaku ohvriks. Suur sõda oli äsja alanud ja sakslaste merevägi polnud veel langenud oma hilisemasse degradatsiooni, nii et meie alus oli neile õiglaseks auhinnaks, aga meid koheldi nende meeskonna poolt sõbralikult ning suhtuti kui sõjavangidesse. Tõepoolset, meie vangistajate distsipliin oli nii vabameelne, et viiendal päeval pärast meie kinnivõtmist õnnestus mul väikeses paadis üksinda põgeneda, kaasas vett ja toitu küllalt pikaks ajaks.

Kui ma lõpuks olin jõudnud kaugele ja hakkasin triivima, polnud mul enda asukohast vähimatki aimu. Olemata eales vilunud navigaator, võisin päikese ning tähtede järgi ainult ähmaselt oletada, et asusin kusagil ekvaatorist lõuna pool. Pikkuskraadidest ei teadnud ma midagi ning ühtegi saart ega rannikut polnud silmapiiril. Ilm püsis vaikne ja ma triivisin lugematuid päevi sihitult kõrvetava päikese all, oodates mõnda mööduvat laeva või asustatud maad, kuhu meri mu kannaks. Kuid ei laeva ega maad ei ilmunud ning voogava katkematu sinise välja keskel haaras mind mu üksilduses meeleheide.

Muutus toimus ajal, kui ma magasin. Selle üksikasju ei saa ma kunagi teada, sest mu uinak, ehkki rahutu ja unenägudest vaevatud, kestis väga kaua. Kui ma lõpuks ärkasin, leidsin, et olen vajunud poolenisti põrgulikult musta limasesse mudalaama, mis monotonselt lainetades laius mu ümber nii kaugele, kui pilk ulatus, ja millesse natuke maad eemal oli randunud mu paat.

Ehkki võiks arvata, et mu esimeseks tundmuseks oli üllatus nii hämmastava ja ootamatu ümbruse muutuse üle, tundsin rohkem õudust kui imestust,

Pilt: Regina-Mareta Soonsein

sest nii õhus kui ka kõduses pinnases hõljus midagi kurjakuulutatavat ning mind haaras üdinitungiv külmatus. Ümberringi roiskusid mädanevate kalade ja tundmatute veeolendite jäänused, mida nägin väljaulatuvat jäleda muda lõputust tasandikust. Võib olla ei peaks ma lootmagi, et suudan sõnades edasi anda kirjeldamatut õudust, mis võib peituda absoluutses vaikusel ja mõõtmatus legendikus. Mitte midagi ei olnud kuulda ja mitte midagi polnud näha peale tohutu musta lõgalaama. Sellest hoolimata rõhusid vaikuse täielikkus ja maastiku üksluisus mind õõvastava hirmuga.

Päike leegitses taevas, mis näis mulle peaaegu must oma pilvitus julmuses, otsekui peegeldus tintjast mülkast mu jalge all. Roomates madalikule jäänud paadi juurde sain aru, et mu olukorda võib seletada ainult ühe teooriaga. Mingi enneolematu vulkaanilise murrangu läbi pidi osa ookeanipõhjast olema pinnale tõusnud, paljastades alasid, mis lugematuid miljooneid aastaid olid lebanud peidetuna mõõtmatuses meresügavustes. Mu jalge alla tõusnud uue maismaa pindala oli nii suur, et kuidas ma ka oma kõrvu ei pingutanud, ei suutnud ma eristada vähimatki lainetava ookeani tekitatud heli. Ka polnud näha ainsatki merelindu surnud olevusi püüdmas.

Mitmeid tunde istusin ma mõtiskledes ja plaani pidades paadis, mis lebas ühel küljel ning pakkus vi-

letsat varju üle taevakaare liikuva päikese eest. Päeva edenedes kaotas pinnas mõnevõrra oma kleepjast tõmbest ning tundus muutuvat piisavalt kuivaks, et peagi võis ette võtta rännaku. Sel ööl magasin ma vähe ning järgmisel päeval pakkisin kompsu toidu ja veega valmistudes teekonnaks üle saare, et leida haihtunud meri ja võimalik pääsetee.

Kolmandal hommikul leidsin pinnase küllalt kuiva olevat, et tema peal raskusteta käia. Kalahais oli hullusajav, aga mulle tegid muret tõsisemad asjad, et mitte mõelda nii väikesele hädale, ning ma astusin julgelt tundmatusele vastu. Kogu päeva rühkisin vankumatult lääne suunas, juhindudes kaugest künkast, mis kõrgus esile enam kui ükski teine kühm selles laugjas kõrbes. Ööseks seadsin end laagrisse ning järgmisel päeval kõmpisin ikka künka suunas, ehkki see näis vaevu lähemal olevat kui siis, kui seda esimest korda silmasin. Neljandaks hommikuks jõudsin kõrgendiku jalamile ja see tundus olevat palju kõrgem kui oli paistnud eemalt vaadatuna, laugmaast eraldav org teravdamas künka kontuure. Olles üles ronimiseks liiga väsinud, jäin mäe varju magama.

Ma ei tea, miks mu unenäod sel ööl nii kohutavad olid, aga enne kui kummaliselt mõhnaline ja kahanev kuu oli tõusnud kaugele idapoolse tasandiku kohale, olin ma ärkvel, kaetud külma higiga ja otustasin enam mitte uinuda. Nägemused, mida unes olin läbi elanud olid liiast, et neid uuesti kogeda. Ja kuuvalguses sain ma aru, kui rumal oli olnud reisida päeval. Ilma kõrvetava päikeseta säästnuks ma rännakul palju energiat ning nüüd tundsin end tõesti määkketõusuks valmis olevat, tõusuks, millest olin päikeseloojakul heitunud. Haarates kompsu, asusin tee künka tipu suunas.

Ma ütlesin, et see voogava tasandiku üksluisus tekitas minus ebamääraست õudust. Aga arvatavasti oli mu õudus veelgi suurem, kui olin jõudnud mäeharjale ja vaatasin teiselt küljelt alla päratusse sügavikku või kanjonisse, mille mustendavate orvade valgustamiseks polnud kuu veel küllalt kõrgele tõusnud. Ma tundsin end seisvat maailma äärel, kiikamas üle serva igavese öö põhjatusse kaosesse. Hirmuväriinate vahel tormasid veidrad mälupildid kaotatud paradiisist ja Saatana jäledatest ilmumistest pimeduse vormitust kuningriigist.

Sedamööda, kuidas kuu taevas kõrgemale kerkis, hakkasin aru saama, et oru nõlvad ei asunud nii püstloodis, kui olin alguses arvanud. Paljandid ja kaljueendid pakkusid laskumiseks küllalt head jalatuge ning mõnesaja jala sügavusel muutus kallak

täiesti astmeliseks. Kannustatuna impulsist, mida ma pole võimeline täpselt analüüsima, ronisin kaljudega võideldes allapoole ning seisatasin veel kaugemale viiva kallaku ees, jõllitades süngesse sügavikku, kuhu iial polnud tunginud valguskiir.

Korraga köitis mu tähelepanu kummaline hiiglaslik objekt vastasnõlval, mis tõusis järsult umbes saja jardi kaugusel mu ees, objekt, mis kumas valkjalt äsjalangenud kuukiirtest. Et see oli kõigest gigantne kivirahn, sain aru õige pea, ent mul tekkis selge veendumus, et selle kuju ja asend pole üldsegi looduse kätetöö. Lähem uurimine täitis mind kirjeldamatu ärevusega, sest hoolimata oma tohututest mõõtmetest ja asendist kuristikus, mis oli haigutanud merepõhjas ajast, kui maailm oli veel noor, taipasin ma, et kahtlemata oli see kummaline objekt hästi tahutud monoliit, mille massiivne kere oli tunda saanud töömehe kätt ja võib olla näinud ka elavate ning mõtleivate olendite kultusetalitusi.

Hämmeldunud ja hirmunud ning ilma teadlase või arheoloogi avastajarõõmuta uurisin ma ümbrust üksikasjalikumalt. Nüüd peaaegu seniidis seisev kuu hiilgas kummaliselt ja eredalt kuristikku piiravate kõrgete järsakute kohal ning paljastas tööga, et põhjas liikus vetevoog, mis lookles mõlemas suunas vaateulatusest välja ja ulatus peaaegu haarama mu jalgu. Teisel pool kuristikku uhtusid lained hiidmonoliidi alust, millel ma nüüd suutsin eristada nii raidkirju kui ka rohmakaid kujundeid. Kirjad oli mulle tundmatutes hieroglüüfides, mis ei sarnanenud millelegi sellisele, mida oli raamatutes näinud, sisaldades suuremalt osalt traditsioonilisi meresümboleid nagu kalad, angerjad, kaheksajalad, molluskid, vaalad ja muu selline. Mitmed märgid kujutasid ilmselt tänapäeva maailmale tundmatuid mereolendeid, kelle kõdunevaid jäänuseid olin märganud ookeanist tõusnud tasandikul.

Siiski olid just piltnikerdused need, mis mind enim lummuses hoidsid. Oma tohutute mõõtmete tõttu oli üle lainevoogude selgesti näha rida bareljeefe, mille sisu äratanuks kadedust isegi Dorés. Ma arvan, et need pidid kujutama inimesi – vähemalt teatud sorti inimesi, olgugi et neid olevusi oli kujutatud hullamas vees kui kalu või kummardamas mingisuguses monoliitpühamus, mis samuti näis asuvat vee all. Nende nägudest ja kehakujust ei sõanda ma üksikasjalikult rääkida, sest paljas meenutamine viib mind minestuse äärel. Ei Poe ega Bulwer suuda kujutada nende groteskset, ent siiski neetult inimeselaadset välimust, hoolimata ujulestadega kätest ning jalgadest, šokeerivalt laiadest ja lõtvadest huultest, klaasjatest pungis silmadest ning muudest veel eba-

meeldivamatest iseärasustest. Kummalisel kombel tundusid need kivisse raiutud kujud olevat tugevasti proportsioonist väljas, kui võrdlesin neid kujutatud taustasündmustega. Sest näiteks ühte olevust oli näidatud tapmas vaala, mis oli ainult veidi suurem mehest endast.

Nagu tähendatud, märkasin ma nende grotesksust ja imelikke mõõtmeid, ent hetke pärast otsustasin, et need on kõigest mõne primitiivse kalapüügi või meresõiduga tegeleva hõimu väljamõeldud jumalad, hõimu, mille viimane järeltulija kadus maalt lõpmatult varem enne neandertallase või Piltdowni inimese esimese esiisa sündimist.

Aukartlikult seistes mõtisklesin selle, ka julgeimale antropoloogile kujuteldamatu minevikupildi ees, kuu heitmas veidraid peegeldusi vaikselt kanalile mu ees. Siis äkki nägin ma seda. Andes ainult õrna virvendusega märku oma pinnaletõusust, libises see olevus tumedas vees mu vaatevälja. Tohutu, Polyphemose sarnane ja jäle, sööstis see kui luupainajatest pärit määratu ebard monoliidi juurde, ja haarates selle ümbert oma hiiglaslike soomuseliste kätega, langetas oma võika pea ning tõi kuuldavale mingeid rütmilisi häälsusi. Ma arvan, et sel hetkel läksin ma hulluks.

Ma mäletan vähe meeletust ronimisest mööda kaljust mäekülge ja deliirset teekonnast tagasi paadi juurde. Ma arvan, et ma laulsin päris palju ja naersin veidralt, kui enam laulda ei suutnud. Mul on ähmased mälestused võimsast tormist veidi aega peale seda, kui ma paadini jõudsin. Igal juhul ma tean, et kuulsin piksekärgatusi ja muid helisid, mida Loodus toob esile ainult oma kõige metsikumas meeolus.

Kui ma varjudeilmast välja tulín, lebasin ma San Franciscos haiglas, kuhu mind oli toonud üks ameeriklasest laevakapten, kes oli mu paadi keset ookeani üles korjanud. Ma olin palju soninud, aga mu sõnadele oli vaevalt tähelepanu pööratud. Mu päästjad ei teadnud midagi ühestki maailhkest Vaiskes ookeanis, ka ei hakanud ma neile vaevama asjadega, mida – ma teadsin – nad ei saa uskuda. Kord otsisin ma üles ühe kuulsa etnoloogi ja lõbustasin teda veidrate küsimustega iidsest vilistide legendist Dagoni, Kala-Jumala kohta, aga taibates, et mees on lootusetult konventsionaalne, ei surunud ma oma uurimisega väga peale.

See on just öösiti, eriti kui kuu on mõhnlane ja kahanev, kui ma näen seda olevust. Olen proovinud morfiini, aga see droog pakub vaid üürikest kergendust ning minust on saanud tema lootusetu ori.

Nüüd pean ma kõigele sellele lõpu tegema, olles kirja pannud täieliku aruande kaaskodanikele, kas siis põlglikuks irvitamiseks või teada võtmiseks. Tihti küsin endalt, kas see ei võinud olla lihtsalt pettekujutelm, paljas palavikuhoog, kui ma lebasin pärast Saksa sõjalaevalt pääsemist lahtises paadis, päikesest uimane ja segane. Ma küsin seda endalt, aga alati saan vastuseks elava ning kohutava nägemuspildi. Ma ei suuda mõelda meresügavustest, tundmata selle juures hirmuvärinaid sõnulkirjeldamatute olevuste pärast, kes võivad ka praegusel hetkel ringi roomata ja väherda oma limases süngis, kummardada oma iidseid kivist iidoleid ja lõigata oma jälestusväärseid kujutisi veealusesse graniitrahnu. Ma unistan päevast, mil nad võivad tõusta lainete kohale, et haarata haisvate küünte vahele ja vedada vee alla sõdadest kurnatud inimkonna armetud jäänused, päevast, mil maa vajub ning tume ookeanipõhi kerkib üleüldises põrgukaoses.

Lõpp on lähedal. Ma kuulen ukse juures müra, otsekuu mingi tohutu suur libe keha kolistaks selle vastu. Ta ei leia mind. Jumal küll, see käsi! Aken! Aken!

Tõlkinud Silver Sära

Tõlkejutt: Festival

H. P. Lovecraft

Ma olin kodust kaugel ja minu peal oli idapoolse mere lumm. Videvikus kuulsin ma seda kaljudel kõmisemas ning teadsin, et see jäi otse künka taha, kus kokkupõimunud pajud väänlesid selgineva taeva ning esimeste õhtuste tähtede taustal. Ning kuna mu isad olid kutsunud mind taamal asuvasse vanasse linna, rühkisin ma läbi õhukese vastlangenud lume edasi mööda teed, mis üksildasena sinna poole suundus, kus Aldebaran puude keskel vilkus; väga iidse linna poole, mida ma polnud kunagi näinud, ent millest olin tihti unistanud.

Oli yule-aeg, mida inimesed jõuludeks nimetavad, teades siiski oma südameis, et selle austamine on vanem kui Petlemm ja Babülon, vanem kui Memphis ja kogu inimkond. Oli yule-aeg ja lõpuks olin ma tulnud muistsesse merelinna, kus mu rahvas oli elanud ja festivali pidanud vanadel aegadel, mil see keelatud oli; kus nad olid ka oma poegadel käskinud kord sajandis festivali pidada, et mälestus ürgsetest saladustest unustusse ei vajuks. Minu rahvas oli vana, olles vana juba siis, kui see maa kolmsada aastat tagasi asustati. Nad olid tulnud kummalise, salaliku tõmmut verd rahvana unistest lõunamaa orhideeaeade, ning kõnelnud teises keeles enne siniste silmadega kalurite keele õppimist. Ning nüüd olid nad laiali paisatud, jagades üksnes rituaale müsteeriumidest, mida ükski elavaist mõista ei suutnud. Mina olin ainus, kes tol ööl legendi kutsel vanasse kalurilinna naases, sest ainult vaesed ja üksildased mäletavad.

Siis nägin ma üle künkaharja härmas Kingsporti õhtuhämäruses laiali laotununa; lumist Kingsporti ja tema iidseid tuulelippe ja kirikutorne, katuseposte ja kaminalõõre, kaisid ja väikesi sildu, pajupuid ja kalmistuid; järskude, kitsaste ja käänuliste tänavate labürinte ning pead pööritama panevat kirikuga kroonitud keskset künkatippu, mida aeg ei olnud söandanud puudutada. Nägin lapse korrastamata klotside moel kõigis asendeis laiali paisatud kolonaaalajastu majade katkematu rägastikke, iidsus hallil tiivul üle talvest valgete katuste hõljumas; nägin katuseavasid ja väikeste klaasidega aknaid üksteise järel külmas ehas säramas ning liitumas Orioni ja igivanade tähtedega. Ning mädanevate kaide vastu tagus meri; salalik, mäletamatu meri, kust inimesed vanal ajal tulnud olid.

Tee kõrval künkaharjal kerkis üks veel kõrgem tipp, kõle ja tuuline, ning ma nägin, et seal asus surnuaed, kus mustad hauakivid kooljalikult läbi lume sirutusid nagu hiiglasliku laiba kõdunenud sõrmeküüned. Jälgedeta tee oli väga üksildane ning vahel tundus mulle, nagu kuulnuks ma kaugest öövastavat kriiksumist, justkui kõiguks võllas tuules. Neli mu hõimlast olid nõidumise eest 1692. aastal üles poodud, ent ma ei teadnud, kus täpselt.

Kui tee merepoolset nõlva mööda alla pööras, kuulatasin ma õhtuse küla rõõmsaid helisid otsides, kuid ei tabanud neid. Siis mõtlesin ma aastaajale ning adusin, et sel vanal puritaanlikul rahval võib vabalt olla minu jaoks kummalisi jõulukombeid, täidetud vaikse koldeäärse palvusega. Pärast seda ei otsinud ma enam lõbutsemist ega teekäijaid, vaid jätkasin laskumist, möödudes tummadest valgustatud talumajadest ja varjulistest kiviseintest ning suundudes sinna, kus iidsete poodide ja merekõrtside sildid soolahõnguses tuules kriiksusid, ning kus sammastega ukseavade grotesksed koputid mahajäetud silutamata tänavate kõrval väikeste kardinaist varjatud akende valguses sätendasid.

Olin näinud linna kaarte ning teadsin, kust leida oma sugulaste kodu. Oli lubatud, et mind tuntakse ära ja tervitatakse, sest külalegendid elavad kaua; niiis kiirustasin ma läbi Back Street'i Circle Court'i, ning üle värske lume mööda linna ainsat täielikult kividega sillutatud teed sinna, kus Green Lane pöörab turuhoone taha. Vanad kaardid olid ikka veel täpsed ning mul polnud raskusi, ehkki Arkhamis vist valetati öeldes, et siia trammid sõidavad, sest ma ei näinud pea kohal ühtegi kaablit. Lumi oleks rõõpad niikuinii ära peitnud. Olin rõõmus, et otsustasin jala tulla, sest künkalt oli valge küla väga kaunis paistnud. Pölesin kärsitusest koputada oma sugulaste uk-

sele seitsmendas majas Green Lane'i vasakus servas, millel oli iidne teravatipuline katus ning esileulatuv teine korrus, kõik ehitatud enne 1650. aastat.

Majas põlesid tuled, kui ma lähenesin, ning rombi-kujuliste aknaruutude järgi sain ma aru, et seda oli hoitud endisaegsele kujule väga sarnasena. Ülemine osa rippus kitsa rohtunud tänava kohal ja ulatus peaaegu vastasmaja ülakorruseni, nii et ma olin justkui tunnelis ja madal ukسلävi oli lumest täiesti vaba. Polnud kõnniteed, kuid paljudel majadel olid kõrged ukсед, milleni viisid raudääristega topelttrepid. See oli veider pilt, ja et ma olin Uus-Inglismaal võõras, ei olnud ma kunagi sarnast näinud. Ehkki see rõõmustas mind, oleks mulle rohkemgi meeldinud näha lume sees jalajälgi, tänavail inimesi ning mõndagi akent ilma ettetõmmatud kardinateta.

Vanaaegset raudkoputit löin ma pooleldi pelglikult. Mingi hirm oli minus kogunenud, võibolla mu kummalise päritolu, lohutu õhtu ning veidra vaikuse pärast ses imelike kombeid täis päevinäinud linnas. Ning kui mu koputusele vastati, kartsin ma juba tõsimeeli, sest polnud kuulnud enne ukse kriikuvat avanemist ühtegi sammu. Kuid mu hirm ei kestnud kaua, sest talaaris ja sussides vanal mehel ukseavas oli leebe nägu, mis mind julgustas; ning ehkki ta oli tumm, nagu ta käemärkidega selgitas, kandis ta nōelpliatsit ja vahatahvlit ning kirjutas nendega

omapärase iidse tervituse.

Ta kutsus mind madalasse küünlavalgesse tuppa, mil olid massiivsed katmata tugitalad ning natuke tumedais toonides jäika seitsmeteistkümnenda sajandi mööblit. Minevik oli siin ergas, sest ükski asi ei puudunud. Seal leidsid haigutav kamin ning vokk, mille taga istus, selg minu suunas, teki sisse mähitud sügava tanuga küürus vana naine, kedrates pühadeajast hoolimata. Paiga kohal tundus olevat lõputu rõskus ning ma imestasin, et ühtki tuld ei lõõmanud. Kardinais aknede poole vaatas kõrge seljatoega iste, ning seal paistis keegi olevat, ehkki ma ei võinud päris kindel olla. Mulle ei meeldinud kõik see, mida nägin, ning tundsin taas hirmu. Mis mu pelgust enne kahandanud oli, kasvatas seda nüüd, sest mida enam ma vana mehe leebet nagu vaatasin, seda enam kohutas mind selle ilmetus. Tema silmad ei liikunud kordagi ja nahk oli liialt vahataoline. Viimaks olin ma kindel, et see polnudki nagu, vaid kuratlikult peen mask. Kuid lõdvad käed, miskipärast kinnastatud, kirjutasid osavasti tahvlile ja käskisid mul veidi oodata, kuni mind festivalipaika juhataakse.

Osutades toolile, lauale ja raamatuvirnale, lahkus vanamees toast; ja kui ma lugemiseks maha istusin, nägin ma, et raamatud oli igivanad ja hallitanud. Nende sekka kuulusid vana Morrysteri metsik „Teaduse imed“, Joseph Glanvili 1681. aastal avaldatud kohutav „Saducismus Triumphatus“, Remigiuse 1595. aastal Lyonsis trükitud „Daemonolatreja“ ning, halvimana kõigist, hullu araablaste Abdul Alhazredi nimetatud „Necronomicon“ Olaus Wormiuse keelatud ladina tõlkes: raamat, mida ma polnud iial näinud, kuid millest olin kuulnud sosistatavat koletuslikke asju. Keegi ei kõnelnud minuga, kuid ma võisin kuulda tuule kriiksumist väljas ja vokitada vuringat, kuna tanuga vana naine jätkas oma vaikset ketramist, ketramist... Leidsin, et tuba, raamatud ja inimesed olid haiglaslikud ning häirivad, kuid et mu isade vanad tavad olid mind kutsunud kummalistele pidustustele, olin otsustanud leppida isevärki asjade nägemisega. Niisiis üritasin ma lugeda ja süüvisin varsti värisedes millessegi, mille ma avastasin tollast neetud „Necronomiconist“: mõistuse või teadvuse jaoks liiga jubeda mõtte ja legendi. Mulle ei meeldinud see, etarvasin end kuulvat pingi vastas oleva akna sulgumist, justkui oluiks see vargsi avatud. See paistis järgnevat vuringale, mis ei tulnud vana naise vokist. Siiski oli seda vaid vaevu kuulda, sest naine ketras väga kiirelt ja samal ajal oli lõõnud ka päevinäinud kell. Pärast seda kadus tunne, et pingil üldse keegi istus, ning ma lugesin otsustavalt ja värisedes, kuni vana mees tagasi tuli, riidetud saabastesse ja avarasse vanamoodsasse rõivastusse, istudes tollesamale pingile nii, et ma teda ei näinud. See oli

närviline ootus ja pühadusteotav raamat mu kätes tegi selle kahekordseks. Kui kell lõi üksteist, tõusis vanamees üles, hõljus massiivse graveeritud kirstu- ni nurgas ja võttis sealt kaks kapuutsiga hõlsti; ühe neist pani ta selga, teise mähkis naisele ümber, kes oma monotoonset ketramist katkestas. Siis liikusid nad mõlemad välisukse juurde, vana naine lonkamas ning mees tolle liikumatu näo või maski ette kapuutsi tõmmates mulle viipamas, olles mult eelnevalt sell- esama raamatu ära võtnud, mida ma lugesin.

Me läksime tolle uskumatult muistse linna piinarik- kasse kuupaisteta tänavaterägstikku; läksime, kui tuled kardinatega akendest üksteise järel kadusid ning Siirius kapuutsides ja keepides kogude massi poole kõõritas, mis vaikselt igast ukseavast välja valgus ja tänavatel jubedat rongkäigut moodustas, möödudes kriiksuvaist siltidest, enneveeuputusae- gsetest katustest ja rombikujulistest akendest; nõe- ludes läbi järskude tänavate, kus kõdunevad majad üksteist katsid ja kokku kuhjusid; liueldes üle avatud õuede ja kirikuaedade, kus kõikuvad laternad tont- likke joobnud tähtkujusid moodustasid.

Nonde vaikivate rahvamasside seas järgnesin ma oma hääletuile juhtidele, nügituna küünarnukkidest, mis paistsid ebaloomulikult pehmed, ja surutuna rindade ja kõhtude poolt, mis tundusid ebanor- maalselt pundunud; nägemata kordagi ühtki nägu ja kuulmata ühtki sõna. Üles, üles, üles vonklesid jube- dad rivid ning ma nägin, et kõik tulijad koondusid, kui vool neid hullumeelsete põiktänavate omataolise keskpunkti ligidale viis, kõrge künka tipule keset linna, kus seisis võimas valge kirik. Olin seda näinud teelt, kui ma vastse eha ajal Kingsporti peale vaata- sin, ning see oli pannud mind värisema, sest paistis, nagu olnuks Aldebaran kummitusliku tornitipu ot- sas hetkeks seisatanud.

Kiriku ümber oli lage ala; osalt viirastuslike aukude- ga täidetud kirikuaed ning osalt poolsillutatud väl- jak, kust tuul oli lume peaaegu minema pühkinud. Seda ääristasid ebatervelt arhailised majad, mil olid teravad katused ning üle serva rippuvad viilud. Vir- vatuled tantsisid haudade kohal ja paljastasid võikaid vaateid, ehkki ei heitnud veidral kombel ühtki varju. Vaadates kirikuaia taha, kus polnud maju, võisin ma näha üle künkatipu ja silmitseda tähtede helki sad- amas, kuigi linn ise oli pimedas nähtamatu. Aeg-ajalt kõikus vaid mõni latern õõvastavana käänulistel kõr- valtänavatel, liikudes järgi massile, mis juba sõnat- ult kirikusse libises. Ma ootasin, kuni rahvahulk oli musta ukseavasse immitsenud ning hilinejad järgi jõudnud. Vanamees sikutas mind varrukast, kuid ma olin otsustanud viimaseks jääda. Ületades ukseläve tundmatu pimedusega täidetud kihavasse templisse,

pöördusin ma korra tagasi et vaadata õue, kus kiri- kuaia helendus sillutatud künkatipule haiglast kuma heitis. Seda tehes ma võdisesin, sest kuigi tuul pol- nud palju lund jätnud, säilisid siiski mõned laigud ukse juures teerajal; ning tollel põgusal hetkel tundus minu ärevil silmadele, et lumel polnud jälgi jalasam- mudest, isegi mitte minu omadest.

Sissetoodud laternad valgustasid kirikut vaid vaevu, sest enamus rahvamassist oli juba kadunud. Nad olid valgunud läbi kõrgete pinkide vahelise käigu võlvkambritesse viiva luugini, mis viis just enne kantslit jälgilt haigutas, ning astusid nüüd kärat- ult sisse. Ma järgnesin neile tummalt mööda kulu- nud astmeid pimedasse, lämmatavasse krüpti. Tolle vonkleva ööskõndijate rivi saba tundus väga õudne, ja nähes neid vingerdavas auväärsesse hauakam- brisse, tundusid nad veelgi jubedamad. Siis märka- sin ma kambri põrandal ava, kuhu kogu mass liu- gles, ning hetke pärast laskusime me kõik allapoole mööda rohmakalt tahutud, kurjakuulutavat treppi; mööda kitsast keerdtreppi, mis oli röske ja veidralt lehkav ja mis keerles lõputult alla künka sisemusse, ääristatuna tilkuvaist kiviplokkidest ja murenevast mördist. See oli vaikne, pelutav laskumine ning hir- mutavalt pika aja möödumisel märkasin ma, et sein- ad ja astmed muutusid sellisteks, nagu oleksid nad otse kivist välja tahutud. Enim häiris mind aga see, et loendamatud jalasammud ei teinud mingit häält ega tekitanud kaja. Pärast ajastutepikkust laskumist

hakkasin ma nägema kõrvalkäike või urge, mis tulid tundmatuist pimedast süvendeist sellesse öistest müsteeriumidest asustatud šahti. Varsti muutusid avaused erakordselt arvukaks, olles kui nimetuid ähvardusi täis jumalavallatud katakombid, ning neist erituv terav kõduhais muutuks üsna talumatuks. Ma teadsin, et olime kindlasti siirdunud läbi mäe King-sporti enda alla, ning ma värisesin mõtte ees, et üks linn võiks olla nõnda vana ning maa-alusest kurjustest läbi ussitanud.

Siis nägin ma kahvatu valguse kaamet kuma, ja kuulsin päikeseta vete salakavalat loksumist. Taas värisesin, sest mulle ei meeldinud asjad, mille öö oli toonud, ning soovisin kibedalt, et ükski esiisa poleks mind sellele ürgsele riitusele kutsunud. Kui astmed ja käik laiemaks muutusid, kuulsin ma teistsugust heli, nõrga flöödi kimedat paroodiat, ning järsku avanes minu ees piiritu vaade sisemisse ilma – seal oli tohutu seenetanud rand, mida valgustas haiglaselt rohekas purskuv leegisammas ning mida toitmis lai õline jõgi, mis voolas hirmutavatest ja aimamatutest sügavikest igavikulise ookeani mustimatesse soppidesse.

Vaarudes ja õhku ahmides vaatasin ma toda titaanlike sitaseente, tõbise tule ja limase vee ebapüha Er-bust ning nägin keepides rahvahulki moodustamas lõõmava samba ümber poolringi. See oli yule-riitus, vanem kui inimene ning määratud temast kauem kestma, pööripäeva ja lumele järgneva kevadetootuse ürgriitus, tule ja igihaljuse, valguse ja muusika riitus. Ning allilma grotis nägin ma neid riitust läbi viimas, jumaldamas haiget leegisammast ja viskamas vette kleepuvast taimestikust kougitud peotäisi, mis kloriidses valguses rohekalt sädelesid. Ma nägin seda, ja nägin ka midagi vormitut valgusest kaugel eemal kükitamas ja valjult flööti puhumas, ning kui see asi mängis, tundus mulle, et kuulen lehkavas pimeduses, kuhuni mu pilk ei küündinud, mingit ebatervet summutatud laperdamist. Ent enim hirmutas mind leegitsev sammas, mis vulkaanina mõeldamatutest sügavustest purskus, heitmata normaalse leegi kombel varje ning kattes õlist kivi vastiku mürgise roostega. Kogu selles pulbitsevas põlemises polnud kübetki soojust, ainult surma ja rüveduse rõskus.

Mees, kes mind saatnud oli, vingerdas nüüd täpselt jubeda leegi kõrvale ja tegi jäiku tseremoniaalseid liigutusi poolringi suunas, kuhu ta näoga oli. Rituaali teatud faasides tehti alandlikke kummardusi, eriti siis, kui mu saatja toda õudustäratavat Necronomi-coni, mille ta kaasa võtnud oli, pea kohal hoidis; ning mina järgisin kõiki kummardusi, sest mind olid sellele festivalile kutsunud mu esiisade kirjutised. Siis andis vanamees märku pooleldi nähtavale flöödimängijale pimeduses, kes seepeale pilli nõrga undamise natuke

valjemaks muutis ja teise võtmesse viis, paisates seda tehes valla mõeldamatu ja ootamatu õuduse. Ma peaaegu et vajusin samblasele maapinnale, haaratuna õõvast, mis polnud pärit sellest ilmast, vaid hulumeeletest tühimikest tähtede vahel.

Kujuteldamatust pimedusest teispool külma leegi kärbunud sära, tartaroslikest kaugustest, millest voolas kummastavalt, kuulmatult ja aimamatult läbi õline jõgi, laperdas rütmiliselt välja taltsaste, treenitud, tiivuliste hübriidolevuste hord, mida ükski terve silm ei suudaks iial täielikult hoomata või terve aju täielikult mäletada. Nad polnud tervenisti varesed, mutid, raisakotkad, sipelgad, nahkhiired ega lagunenud inimolendid, vaid miski mida ma ei saa ega tohi mäletada. Nad kalpsasid kohmakalt edasi, osalt ujunahkadega jalgadel ja osalt membraansetel tiibadel, ning pidutsejate massini jõudes võtsid kapuutsides kogud nad kinni, istusid selga ning sõitsid üksteise järel tolle valguseta jõe kaugustesse, paanika kuristikesse ja galeriidesse, kus mürgiallikad toidavad hirmsaid ja avastamatuid keeriseid.

Vana ketrajanaine oli massiga kaasa läinud ning vanamees viivitas vaid seepärast, et ma olin keeldunud võtmast looma ja ratsutamast nagu teised. Jalule koperdades nägin ma, et vormitu flöödimängija oli vaateväljast eemale veerenud, ent kaks elajat ootasid rahulikult paigal. Kui ma tagasi tõmbusin, võttis vanamees oma stiluse ja tahvli ning kirjutas, et ta oli seadusjärgne esindaja mu isadele, kes olid rajanud yulekultuse ses muistses paigas, ning et mu naasmine oli ette määratud, ja et kõige salajasemad müsteeriumid ootasid veel ees. Ta kirjutas seda äärmiselt vanamoe-lises käekirjas ja kui ma ikka veel kõhklesin, tõmbas ta oma avara rüü vahelt pitsersõrmuse ja uuri, mõlemad minu perekonna sümboolikaga, tõendamaks öeldut. Ent see oli jube tõestus, sest ma teadsin vanade dokumentide järgi, et too uur oli maetud koos mu vanavanavanavanavanaisaga 1698. aastal.

Nüüd tõmbas vanamees oma kapuutsi tagasi ja osutas perekondlikule sarnasusele tema näos, ent mina vaid võdisesin, sest olin kindel, et too nägu on vaid kuratlik vahamask. Kalpsavad loomad kaapisid juba rahutult sammalt ja ma märkasin, et ka vanamees oli sama kannatamatu. Kui üks olevustest eemale paterdama hakkas, pöördus ta kiirelt teda peatama, ning liigutuse äkilisus nihutas vahamaski ära sealt, kus pidanuks olema tema pea. Ja siis, sest too luupainaja takistas minu pääsu kivitrepile, kust me tulnud olime, heitsin ma end õlisesse allmaajõkke, mis kuhugi merekalda-aluste koobaste poole mulksus; heitsin end tollesse Maa sisimate õuduste roiskuvasse mahla, enne kui mu hullunud karjed oleksid mulle kallale toonud kõik haualeegionid, mida need

katkuaugud veel varjata võisid.

Haiglas öeldi mulle, et mind oli leitud koidikul poolkülmununa Kingsporti sadamast, klammerdumas triiviva lauajupi külge, mille juhus oli mulle päästeks saanud. Mulle öeldi, et olin eelmisel õhtul künkal vale teeharu valinud ning Orange Pointi kaljudelt alla kukkunud; seda järeldasid nad jalajälgedest lumes. Ma ei osanud midagi kosta, sest see kõik oli vale. Kõik oli vale: nii avarad aknad, mis näitasid katustemerde, milles vaid üks viiest oli iidne, kui ka trammide ja autode hääled tänavatel. Mind veendi, et see oli tõesti Kingsport, ja ma ei saanud seda eitada. Kui ma hakkasin sonima kuuldes, et haigla seisis vana kirikuaia ligidal Central Hillil, saatsid nad mind St. Mary Haiglasse Arkhamis, kus minu eest sai paremini hoolt kanda. Seal meeldis mulle, sest arstid olid laia silmaringiga, ja kasutasid isegi oma mõjujõudu, muresemaks mulle hoolikalt hoitud eksemplari Alhazredi taunitud Necronomiconist Miskatonicu Ülikooli raamatukogust. Nad rääkisid midagi „psühhoosist“ ning nõustusid, et oleks parem kõik häirivad kinnisideed minu peast ära saada.

Niisiis lugesin ma toda õudset peatükki ja võdisesin kahekordselt, sest see polnud mulle tõesti uus. Olin seda varem näinud, rääkigu jalajäljed mida tahes, kohas, mis võiks parem unustusse jääda. Ärkveloleku ajal pole kedagi, kes seda mulle meenutada võiks, ent mu unenäod on täis õõva lausete pärast, mida ma korrata ei julge. Julgen lausuda vaid ühte lõiku, panduna inglise keelde nii hästi, kui ma kohmakast alamladina keelest tõlkida oskan.

„Sügavaimad koopad,“ kirjutas hull araablane, „pole nägevaile silmadele mõistmiseks, sest nende imed on kummalised ja kohutavad. Neetud on pind, kus surnud mõtted uuel ja veidral kujul edasi elavad, ning kurjast on mõistus, mida ei varja pea. Targalt ütles Ibn Schacabao, et õnnelik on haud, kus pole lamanud võlurit, ning õnnelik on öine linn, mille võlurid on kõik tuhaks. Sest vana pärimus kõneleb, et kuradile müüdud hing ei kiirusta mitte välja oma hauasavist, vaid nuumab ja õpetab teda järavat ussi, kuni rüvedusest tärkab õudne elu ning juhmid raisasööjad kasvavad kavalaks selle maa vaevamises ja paisuvad tohutuks selle piinamises. Salajas kaevatakse suuri auke sinna, kus maa enda pooridest peaks piisama, ning kõndima on õppinud asjad, mis peaksid roomama.

Tõlkinud Jaagup Mahkra

Piltide autoriks Kennet Kaare

Jutt: Raudkull

Jaagup Mahkra, Martin Kirotar

Ma nägin teda kolm korda.

Ta tuli kosmosesügavustest. Tema tulekut kuulutas ette teisel pool Kuiperi vööd avanenud värav – ilmaruumi ihusse rebitud surmahaav, mis toitis end hoomamatute energiakogustega ning tumestas eluandva Päikese sära igaveseks. Vaevlev kosmos ulgus ning sülitas välja tõugu, mis end temast näljaselt läbi oli närinud – kurja ja kohutava olevuse. Nii seletasid noil viimseil päevil juhtunut meie preestrid.

Needsamad preestrid, kes teavad asju, mida lihtsurelikud aimatagi ei oska, jutustasid meile sellest jälgist hävingujumalast. Vaimud olid neile öelnud tema nime, mis selles sügavikus, kust ta välja ronis, kõlas kui Raudkull. Ja see nimi passis talle.

Ma nägin teda esimest korda, kui ta kohtus mustavas taevas meie pühitsetud õhulaevade armaadaga. Veel viimaseid hetki õndsas teadmatuses uhkena särava väe vastu lendas üksainus tumedalt virvendav olend. Seisin siis ühe väikese luubi kroomitud tekil ja olin üks vähestest, kes sai Raudkulli lähemalt silmitseda, kui ta meie alusest möödus. Mingi jumalavallatu kosmilise iroonia tõttu sarnanes see jälk mõrvar meile, inimestele. Kuid tema keha kattis öömüst metall ja tema küüniste peegelpind imes surijate hingi ebapuhtasse tühjusse, kus neile jäid seltsiks vaid laibakarva muistsed päikesed ja üksildased ebainimliku eluga asustatud komeedid. Korraks möödus ta meie laevast lähedalt ja tema põhjatud silmad libisesid üle minu näo. Tundsin surma puudutust, kuid koletis näis kõhklevat ja pöördus siis kõrvale, et rebida tuhandeks tükiks meie kuulsusrikas lipulaev. Turvistatud sõdalaste selja tagant laulsid laevastiku preestrid pühasid liturgiaid, kuid need võimsad viisid langesid kurtidele kõrvadele. Raudkull ei hoolinud neist rohkem kui lugematutest nooltest ja odadest, mida heideti tema peale ühislaevastiku paljudelt tekkidelt. Ma seisin kivistunult ja pigistasin kätega metallreelingut, silmad õudusest pärani, kui preestrite laulud muutusid järk-järgult võigasteks surmakarjeteaks.

Ma nägin teda teist korda, kui ta marssis meie kiiruga koondatud ühendvägede vastu verekarva ookeani kaldal. Ülempreestri korraldusel jälgisin ma lahingut kõrgelt pangaservalt, kus mind ümbritsesid inimkonna parimad pojad. Kui ma üles ronides preestritest möödusin, põrnitsesid nad mind ja sosistasid isekeskis. Võib-olla küpses nende tarkades mõtetes mõni salaplaan, kuid see kõik ununes, kui keset auravat merd ilmus nähtavale Raudkull. Kui tema metallkäpad maad puudutasid, läbis kõiki hirmuvabin ja isegi võimas kalju mu jalge all värises. Ja

Illustratsioon: Jaan Murumets

just enne seda, kui algas tema jöhker laastamistöö, oleksin võinud vanduda, et iidkurjade mustade silmade pilk ristus minu omaga, ehkki vaid hetkeks. Kartsin, et mu süda seiskub, ent juba natuke hiljem soovisin tuliselt, et see olekski juhtunud. See õudus, mida Raudkull meie vaprate ühendvägede peal toime pani, jääb igaveseks minuga.

Kolmandat korda nägin ma teda siis, kui langes meie viimne linn. Ent mind polnud kaitsjate seas, kui Raudkull värava hingedelt rebis. Ma jälgisin inimsoo vältimatu huku algust templi kõrgelt parapetilt preestrite seast. Nad ütlesid, et neil on mulle tähtsam ülesanne, ja heitsid mulle kummalisi pilke, millega ma olin juba harjuma hakanud. Niisiis juhtisin salga ellujäänuid tunnelitesse, mille meie esiisad mäe sisemusse kaevanud olid.

Preestrid on nüüd surnud. Ma kuulsin läbi koo-basterägastiku nende viimaseid kriiskeid. Kuid nad juhendasid mind nii hästi, kui suutsid. Nad näitasid mulle mere alla vajunud kummituslinnast välja kaevatud laegast – muistse ja unustatud musta maagia tööriista. Mulle seletati, et laeka sisuga saaks läbi viia rituaali, millega Raudkull hävitada. Preestrid kinnitasid mulle, et kui ma kasutan seda iidset eset ja lausun nõiasõnad, tabab Raudkulli jumalate viha ja ta pühitakse sellest maailmast minema ja tema langemise hoog aitab meie tõu eest sajakordselt kätte maksta. Aga preestrid ei varjanud minu eest ka seda, et riitus nõuaks mu elu. „Ainult nõnda saab kosmiline õiglus jalule seatud,“ hüüdis ülempreester, kui ta mõõka paljastades käikudesse jooksis, et mulle aega võita.

Nüüd kuulen raskete sammude lähenemist, mis mäealuse hämaruse vappuma panevad, ja mõistan, mida preestrid silmas pidasid. Laekas on nuga, sama must ja iidne kui Raudkull ise. Ma pigistan selle pihku ja pöördun oma hukule vastu, kui kuulen oma kaaslaste esimesi karjeid. Nad surevad minu

ümber nagu kärbsed ja see vaatepilt ajaks mind kahtlemata hulluks, kui ma poleks viimastel päevadel näinud kümme korda suuremaid õudusi. Siis ei sure enam keegi ja ma taipan, et olen viimane ellujäänu.

Raudkull kõrgub minu ees ja temast õhkub ääretut kosmilist õelust, mille muudab eriti kohutavaks selle ilge olendi mõistetamatu sihikindlus. Ent ometi ta kõhkleb ja vaatab mind oma põhjatute silmadega. Ta astub isegi sammu tagasi. Ma usaldan pühameeste tarkust. Ma surun noa talle rinda ja see löikab vahedalt. Ma lõpetan rituaali ning lausun loitsu salakeeles, mida preestrid mulle õpetasid. Ma usun siiralt, et kellegi elu pole nõnda hinnaline, et seda ei võiks niisuguse jõletise hävitamise nimel ohverdada.

Raudkull toob kuuldavale pika karje, mis ei näigi lõppevat. Ent tema hää, algul ebainimlikult kumisev, muutub peagi järjest tuttavlikumaks. Ma ei näe enam midagi peale tema mustade silmade ja ühtäkki taipan, et hoopis mina ise karjun. Ma saan aru, et ei näe seda vaatepilti esimest korda. Ja hetke vältel, mis näib mulle ajatuna, mõistan ma kõike. Nüüd adun preestrite salakavalat tarkust. Tunnen piiritut õudust, sest tean, et olen tapnud iseennast ja ühtlasi ka kõik oma suguvennad. Ma näen ka seda, kuidas ma paiskun mustavasse pimedusse, mis haarab mind oma embusse ja saab minuks. Näen, kuidas selles rusuvas tühjuses kasvavad mulle tuhandete aastate jooksul surmatoovad küünised ja mu nahk muutub öömustaks rauaks, südamesse aga koguneb pakitsev õelus, mis muudab mu silmad põhjatuks ja julmaks ning sunnib lõpuks miljardeid aastaid hiljem tagasi pöörduma. Hetke vältel tean ma nii oma minevikku kui ka tulevikku, mis on universumi lõpmatuses tegelikult üks ja sama.

Siis tuleb pimedus.

Jutt: Putuk

J. J. Metsavana

Joosep astus tuppa, viskas koti nurka ja ohkas. Pikk tüütu tööpäev oli viimaks lõppenud. Nüüd võis mõnusalt und lasta. Joosep oli seda hetke oodanud terve päeva kannatamatult. Täna ei olnud ka tööl toolis tukkuda saanud. Ülesandeid oli asutuses olnud palju ja valvsa pilguga boss siiberdas pidevalt lähedal. Kus sa hing sellises olukorras põõnad?

Mees sikutas luitunud kardinad ette, tõmbas kortsus lina voodi peale sirgu ja viskas siis kogu riitega pikali. Tuba oli soe. Aknast tuli suvist värsket sooja tuulekest.. Joosep tõmbas päevateki rinnuni ning sulges silmad.

Äkitselt maandus pininaga tema näol mutukas. Joosep rehmas käega. Ju ta raip oli aknast sisse lennanud. Värske õhu miinus.

Putukas tõusis korra õhku. Tegi vastikult kõrge pinina saatel tiiru kuskil Joosepi pea kohal ja maandus mehe kõrvale.

“Ae! Hea peremees!” pirises mutuk enne, kui Joosep jõudis reageerida.
“Peremees ae... Osta uusi Mutumaki triblikuid, uueed topeltvõimsad triblikud on poodides müügil nüüd topelt suurema mälumahuga!”

Mida kuradit, mõtles Joosep ja üritas putukat ootamatu käelöögiga lõmastada.
Aga putukas oli kiirem. Enne kui Joosepi käsi jõudis kõrva tabada, oli sumiseja juba uuesti õhus. Pinin tundus tooni võrra veelgi kimedam ja häirivam.

Joosep oli neist uutest reklaamputukatest kuulnud. Agressiivse turustamise uusim nipp. Ametlikult muidugi illegaalne, aga seda oli kunagi 21. sajandil olnud ka rämpspost. Kurb tõsiasi oli see, et sedasorti mutukaid toodeti üha kasvavas tempos. Mõned firmad pakkusid juba spetsiaalseid seadmeid, mis neid püüdsid ja hävitasid.

Joosep üritas veel paar korda tüütut uneröövlit ja segajat kinni püüda, aga tulutult. Mutuk oli ääretult väle. Joosep võttis appi kavaluse...

Ta jättis rapsimise ja lamas liikumatult kuni mutuk taas ta padjale maandus ja kõrva juurde hiilis.
“Ae peremees!” pinises vastik väike vördjas.
“Villased sokid Superluks, ostad kaks paari saad kolmanda tasuta! Hind vaid viisteist krediiti!”
“Kas tõesti?” tegi Joosep huvitatud häält.
„Viisteist... See on ju palju... Viisteist tavaostjale, aga partnerkaardiga vaid 10 krediiti...” vadistas putuk ärevalt.

“Oot ja kus neid müüakse?” jätkas Joosep ilmsüütul häälel usutlemist, ise samal ajal kätt tasakesi õigesse asendisse nihutades.

Laks! virutas Joosep viimaks käega ja seekord tal näkkas. Mees tundis, kuidas käsi tabas õhku tõusvat mutukit ja selle nurka paiskas. Önnis vaikus laotas oma tiivad üle toa. Joosep sikutas teki mõnusalt lõua alla ja vajus sügavasse painajatega täidetud unne, kus teda ajasid taga suured karvased robotkärsed.

Uudisemutuk kõssitas samal ajal akna all tolmus. Mutuki protsessor jooksupas juba kolmas kord läbi vigastuste analüüsiprogrammi. Tulemus jäi samaks: purunenud lennumootor. Mutuk lülitas tiivamootori täiesti välja, läks üle varutoitele ja käivitas eksperimentaalse agressiivse turustamise mooduli.

Seejärel sirutas ta koibi. Need tundusid töötavad. Mutuk sibas kiirelt mööda tekki üles aeglaselt ja sügavalt nohiseva Joonase rinnale. Veelkord olukorda analüüsitud vudis ta seejärel mehe kõrva juurde ning sisenes aeglaselt ja ettevaatlikult magava mehe kõrva. Joosep niheles ja sügas läbi une kõrva.

Mutuk surus koivad kindlamalt vastu kõrva siseseina ning süstis kuulmekäiku keeruka valemiga kanget tuimestit. Joosep jättis kõrva kraapimise ja keeras teise külje. Samal ajal jõudis mutuk tema kõrvas kuulmekileni ja löikas selle lõhki, süstis veel tuimestit ja hakkas sealt terasest väikeste lõugade abil edasi närima. Otse aju suunas. Jõudnud ajju, ühendas ta esimesena kiiruga kasutuks muutunud kõrva kuulmiskeskuse närvid ümber terve külge. Seejärel sünteesis ta kiiruga mõned vajalikud ensüümid, kleepis need hoolikalt spetsiifilistele ajusagaratele ning ühendas enda andurid vastavate sünapsidega. Seejärel alustas mutuk aju ümberseadistamist. Tema mälupangas oli selleks puhuks ette valmistatud hulga spetsiaalset infot, mida ta nüüd Joosepi ajusse ümber pumpas... See eeldas ühtlasi ka osa vana info ajust kustutamist, milleks ta pidi sagaraid taas analüüsima ja mõned kohad lõugu appi võttes puruks närima. Peale paari tundi tööd oli viimaks kõik tehtud. Mutuk lülitas enda op-süsteemi välja ja lülitas end välja. Jälgede kõrvaldamiseks oli kogu ta kest ehitatud biolagunevast materjalist. Mõne nädala pärast pole temast enam jälgegi.

Joosep ärkas järjekordsest painajst võpatusega. Ta lamas veel veidi aega suletud silmadega, aga und ei paistnud enam tulevat. Nii ajas ta end ohates üles ja suundus jalgu lohistades kööki kohvi keetma. Teel tundis ta ootamatult teravat soovi uute sokkide järgi - juba homme tuleb külastada kaubamaja. Ja ühtlasi peab vaatama ka Mutumaki kaupluse. Võiks väikese laenu ehk isegi võta ja endale ka kübermati soetada. Huvitav, miks ta varem seda teinud pole, imestas Joosep... Äkki jooksupas kohvi ära ja läheks isegi täna poest läbi...

Jutt: Varjud ja kutse

Demon

Kummardusega H. P. Lovecraftile ja
R. W. Chambersile

Kui te vaatate sügavikku, pidage meeles,
et samal ajal vaatab sügavik ka teisse.
(Nietzsche)

Ei teagi, kumb oli enne – kas varjud või
kutse. Kindel on see, et Meinhard ei lei-
dnud rahu. Ei leidnud rahu ei kaitsvate
toaseinte vahelt ega tammise toapõranda all asuvast
keldrist, mille Meinhardi vanaisa oli oma tumedatel
noorusaastatel maja alla rajanud.

Varjud olid vallutanud Meinhardi meeled ja tu-
prusid ta hingetalade kohal ähvardavate ning
õudustäratavate pilvedena. Ka nendel vähestel päe-
vadel, mil päike arglikult selle iidse linnakese kitsaid
tänavaid valgustas, ei saanud Meinhard leevendust
oma raskemeelsusele ning pärast päikeseloojangut
tundusid varjud ta hinges tohutult massiivsemad ja
ähvardavamad.

Kuid vaid varjud ei olnud põhjuseks, miks Mein-
hard lakkamatult kummalist ja seletamatut ärevust
tundis. Meinhardi painas kutse. Ta ei mäletanud
enam, millal ta seda esimest korda tundis – kas
juhtus see ühel tema lugematutest öistest jalutuskäi-
kudest kodulinnakese misantrooplikult kitsastel
tänavatel, mis panid oma rõhtha rõskuva survega
masendumad ka optimistlikumad ja naiivsemad
elanikud, või juhtus see mõnel nendest öödest, kui
Meinhard unetuse käes vaevelles külmast higist
pärlendava näoga oma ebamugavas, ilmselgelt oma
aja äraelanud voodis vähkres. Ta teadis vaid seda,
kuskohast kutse tuli – see tungis ta tajudesse ülevalt,
kõrgelt, määratult kõrgelt, sealt, kus Aldebaran jät-
kab lõputult ning rõõmutult oma igavest teekonda.

Meinhard kartis seda kutset. Ta ei teadnud, mis
juhtub siis, kui tal ei jätku enam jõudu kutsele vastu
panna. Ja Meinhard kartis varje. Tal polnud aimugi,
kui tihedaks ta meeltes laotuv pimedus muutuda
võib ja kas ta hingekoda varjude paisumisele vastu
peab. Võib-olla oli see teadmatus veel kõige paina-
vam ja ähvardavam. Meinhard oli mõelnud väri-
seva südamega võimalike lahenduste peale. Ta oli
mõelnud vanaisa peale, kes vaimuhaigete hooldeko-
odus oli end sanitari kitli küljest pudenenud vööga
akende ees olevate trellide külge poonud. Võib-olla

Pilt: Aili Gerz

oli vanaisa otsinud surmas pääseteed... Meinhard
oli aga liiga hirmul, et enesetapule mõelda. Varjud
ta hinges tundusid teda kohustavat ja kutse näis teda
millekski ette valmistavat.

Meinhard ei julgenud mõeldagi, mis selle kõige
eesmärk võiks olla. Vanaisa väike, kuid selle võrra
jubedam ning kindla suunitlusega raamatukogu
oli tal juba lapsena läbi uuritud ja Meinhard üritas
meeleheitlikult eemale tõrjuda mõtteid, mis kip-
pusid ta seisundit võrdlema kurikuulsas ja kard-
etud Necronomiconis kirjeldatud luupainajalike
õudustega. Kuid eesootava verdtarretava košmaari
aimdus tungis ta mõtteisse nagu lahkaja skalpell
pehmeks määndunud korjusesse. Just sellisena võr-
dles Meinhard oma tahet – mädastuv laip, kes üle
elanud vereurma agoonia, päikesepaiste pundumise,
kuuvalguse sitikasahina ning lõpuks jäänud lebama
huvipakkumatu ja tühjana, kõrvalseisjaks selle dee-
moni jaoks, mida me kutsume eluks.

Sellel ööl teadis Meinhard lõpuks põhjust. Uinunud
linnakese ääres väikesel künkal tähistavast silmit-
sedes tungis teadmine Meinhardi meeltesse maaki-
videst laotud kivimüüri lõhestava valguna. Nüüd ta
teadis! Kogu ta keha värises, aga enam mitte hir-
must. Enam mitte! Meinhardi kõhna siluetti läbisid
ekstaasist tingitud võbinad, kui ta mõtles eesootava
peale. Sest tema, Meinhard, teadis nüüd, kes ta on
ja mis oli olnud selle kõige põhjus. Ta tundis ennast
nukust kooruva liblikana, kes nutab öö ilu nautides,
ta tundis ennast vangina, kes peale aastatepik-
kust kongis koolemist hallitava nahaga neitsilikult
värskesse keskkõosse karjub. Teadmine oli Meinhardi
jaoks kõik ja hirmudel oli igaveseks lõpp. Sest tema
oli kuningas ja kõik saavad koolduma ja kolletama
ta ees. Kõik, kes teda on pilganud ta sünge olemise
tõttu, kõik, kes tema üle on nalja visanud – kõik nad
saavad meelt heitma ning austusest ta rābaldunud
rüü kollast serva suudlema. Sest tema on kuningas,
kuningas kollases rüüs.